



ჩვენი 2022

სახელმწიფო პროგრამა 2022 წლის ჩთველის მხარდასაჭერად

სუბსიდი 25 ათასი მევენახისთვის

მიმდინარე წლის 24 აგვისტოდან, თელავში, 24 საათიან რეჟიმში მუშაობს ჩთველის საკოორდინაციო შტაბი

ახალი ამბები

მ3 4-6

- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოზურგეთში, სახელმწიფო თანადაფინანსებით შექმნილი ჩაის გადამამუშავებელი საწარმო დაათვალიერა
- ოთარ შამუგიამ და სახელმწიფო რწმუნებულმა გურიის მხარეში გიორგი ურუშაძემ, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქვემო ბახვიში ექსპერიმენტული წესით გაშენებული ჩაის პლანტაცია დაათვალიერეს

- სახელმწიფო მხარდაჭერით, ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში, თხილის გადამამუშავებელი და საშრობი ახალი საწარმო გაიხსნა



- სახელმწიფო თანადაფინანსებით, გურიის რეგიონში, მრავალწლოვანი ბაღები 500 ჰა-ზე მეტ ფართობზე გაშენდა
- სოფლის განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით, შპს „ძმები ავალიანების მარანი“ სასოფლო-

სამეურნეო პროდუქციის წარმოებისათვის განახლებად ენერჯიას იყენებს

- ოთარ შამუგიამ მტირალას ეროვნულ პარკში მიმდინარე ეკოტურისტული სამუშაოები დაათვალიერა
- ოთარ შამუგია სახელმწიფო თანადაფინანსებით შექმნილ სასათბურე მეურნეობაში იმყოფებოდა
- სახელმწიფო თანადაფინანსებით, იმერეთის რეგიონში, მრავალწლოვანი ბაღები 1200 ჰა-ზე მეტ ფართობზე გაშენდა
- დასაქმების პროგრამის ფარგლებში იმერეთის რეგიონში დასაქმებულებს ოთარ შამუგია და ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი ზურაბ აბარაშვილი შეხვდნენ



აბროლიმპიადა 2022

მ3 7

- ეროვნული აგრარული ოლიმპიადა 2022-ის გამარჯვებულები გამოვლინდა

ახალი ამბები / ინტერვიუ

მ3 8

- სოციალური შემწეობის მიმღები შრომისუნარიანი პირების საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების მასშტაბური პროგრამის ფარგლებში, ეროვნულმა სატყეო სააგენტომ, რეგიონულ სატყეო სამსახურებსა და „საქმიან ეზოებში“, ჯამში, 233 მოქალაქე დაასაქმა
- ინტერვიუ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროს თამარ ფიცხელაურთან

წარმატების ისტორიები

მ3 9

- თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი მესაქონლეობის ფერმა
- „ჯუმითი 2014“ - დაფნის გადამამუშავებელი საწარმო სამეგრელოში
- საოკუპაციო ხაზთან მდებარე სასათბურე მეურნეობა
- ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში სადრენაჟე არხების აღდგენითი სამუშაოები მიმდინარეობს

გარემოს დაცვა

მ3 10-11



გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, 2021-22 წლებში, ნიალის უკანონო მოპოვების 847 ფაქტი გამოავლინეს

- ECO.Georgia - საქართველოში სატყეო სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა

დაწული ტერიტორიები

მ3 12



სფაზნუმიანი ტორფნარები პრობლემის დაწული ტერიტორიები

ბიომრავალფეროვნება

მ3 13



საქართველოს ბიომრავალფეროვნება



სასარგებლო რჩევები

მ3 14

ხახის საჩუქები

აბროლიმპიადა

მ3 15



ნუში

სურსათის უვნებლობა/ვეტერინარია

მ3 16



ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელება

- ბათუმის აგრარულ ბაზარში 2,5 ტონა ხორცი დაილუქა

რთველი 2022

სახელმწიფო პროგრამა 2022 წლის რთველის მხარდასაჭერად სუბსიდია 25 ათასი მევენახისთვის

სახელმწიფოს მხრიდან უკანასკნელ წლებში მევენახეობა-მელვინეობის მიმართულებით განხორციელებულმა სწორმა დარგობრივმა პოლიტიკამ დარგი მნიშვნელოვნად გააძლიერა: გაშენდა ახალი ვენახები, შეიქმნა ახალი საწარმოები, გაუმჯობესებულია ღვინის ხარისხი, გაფართოვდა საქმსპორტო ბაზრების არეალი, რეკორდულ რაოდენობამდე გაზრდილია ღვინის ექსპორტი და ყურძნის მოსავალი, მუშაობს აბრტკრედიტისა და აბრტდაზღვრვის სისტემა.



რთველი 2022

მევენახეობა-მელვინეობის დარგში სახელმწიფოს მიერ გატარებული სწორი პოლიტიკის შედეგად, ბოლო წლების განმავლობაში, 2019 წლამდე, რთველი სუბსიდიის ფორმით მხარდაჭერის გარეშე წარმატებით ტარდებოდა.

ქართული ღვინის უმსხვილეს საექსპორტო ქვეყნებში არსებული მძიმე პოლიტიკური ვითარების და რეგიონში გადაზიდვების გართულებული ლოგისტიკის გამო, შემცირებულია ყურძნისეული ალკოჰოლიანი სასმელების ექსპორტით მიღებული საერთო შემოსავლები. ტრადიციულ მსხვილ ბაზრებზე (უკრაინა, ბელარუსი) ღვინისა და სხვა ალკოჰოლიანი სასმელების ექსპორტის მკვეთრმა კლებამ, ჯამური ექსპორტის მაჩვენებელზე უარყოფითი გავლენა მოახდინა.

მიმდინარე წლის იანვარ-ივლისში, ქართული ღვინის, ბრენდის, ქაჭის, საბრენდე სპირტისა და ჩამოსასხმელი ბრენდის ექსპორტით მიღებულია 184,7 მლნ აშშ დოლარი შემოსავალი, რაც 10%-ით ნაკლებია 2021 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელზე.

აღნიშნული მოცემულობები, მიმდინარე წლის რთველის დროს ქმნის დისბალანსს მევენახე ფერმერებისგან ყურძნის მიწოდებასა და კერძო კომპანიების მხრიდან მასზე მოთხოვნას შორის.

მთავრობის გადაწყვეტილებით, იმისთვის რომ მევენახეებმა სრულად შეძლონ მიღებული მოსავლის რეალიზაცია, მიიღონ განუვლი შრომის და დანახარჯების ადეკვატური ანაზღაურება, მთავრობა რთველი 2022-ის სუბსიდირებას განახორციელებს.

25 ათასამდე მევენახე სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსურ მხარდაჭერას მიიღებს. რთველში ჩართული ათეულობით კომპანია კი, ყურძნის შესყიდვა-გადაამუშავებას შეძლებს, რაც უზრუნველყოფს ღვინის ინდუსტრიის განვითარების პროცესის შეუფერხებლად გაგრძელებას.

მიმდინარე წელს, წინასწარი მონაცემებით, რთველს პროცესში 300-მდე ღვინის კომპანია ჩაერთვება.

ყურძნის საპროცესო მოსავალი რეკორდულ, 300 ათას ტონას შეადგენს.



საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, სახელმწიფო სუბსიდიას მიიღებს ის კომპანია, რომელიც 2022 წლის რთველის განმავლობაში შეიძენს და გადაამუშავებს კახეთის რეგიონში მოწეულ არანაკლებ 100 ტონა „რქანითელის“ ან „კახური მწვანის“ ჯიშის ყურძენს. ამასთან, შესყიდული 1 კგ ყურძნის სანაცვლოდ, ყურძნის ჩამბარებელს გადაუხდის არანაკლებ 0.90 ლარს.

კახეთის რეგიონში მევენახის მიერ მოწეული 1 კგ ყურძნის შესყიდვის სანაცვლოდ, კომპანიაზე გასაცემი სუბსიდია შეადგენს:

- 1 კგ რქანითელი - 0,35 ლ.**
- 1 კგ კახური მწვანე - 0,35 ლ.**



ამასთან ერთად, 2022 წლის რთველის ფარგლებში:

- კახეთისა და რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონებში მოწეული ყურძნის ჩაბარება განხორციელდება ღვინის ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემული მევენახეობის კადასტრის ამონაწერის საფუძველზე.
- კახეთის რეგიონში მოწეული რქა-ნითელისა და კახური მწვანის ჩაბარება შპს „მოსავლის მართვის კომპანიაში“ შესაბამისი მუნიციპალიტეტის მიერ ყურძნის ჩაბარებლებზე გაცემული ყურძნის წარმოშობის შესახებ ცნობის საფუძველზე მოხდება;
- 2021 წლიდან, რთველის პერიოდში, დაცული ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოების დასამზადებლად განკუთვნილი ყურძნის ჯი-

შის მოსავლიანობა 1 ჰა ვენახიდან განისაზღვრება ამ ღვინისათვის დადგენილი წარმოების სპეციფიკაციის მაჩვენებლის შესაბამისად.

რთველი 2022-ის ორგანიზებულად ჩატარების მიზნით, ქალაქ თელავში, რთველის საკოორდინაციო შტაბი 24 საათიანი რეჟიმით მუშაობს.

- რთველში მონაწილეობა შეუძლიათ იმ კომპანიებს, რომლებმაც გაიარეს რეგისტრაცია ღვინის ეროვნულ სააგენტოში და მინიჭებული აქვთ უნიკალური ოთხნიშნა კოდი. რეგისტრაცია ხორციელდება ღვინის ეროვნული სააგენტოს ვებგვერდზე: www.wine.gov.ge
- კახეთის რეგიონში ყურძნის მიღე-

ბის პროცესის დაწყებამდე ღვინის კომპანიები ვალდებული არიან ელექტრონულად დარეგისტრირდნენ რთველის საკოორდინაციო შტაბში - <http://portal.wine.gov.ge>

საკოორდინაციო შტაბის მისამართია: ქ.თელავში, ალაგნის გამზირი № 97, სასტუმრო „ღვინის სასტუმრო“ (Wine Hotel Telavi).

- კომპანიების მიერ ყურძნის გადამუშავება უნდა განხორციელდეს მხოლოდ სსიპ საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს მიერ დამონებული სასწორით აღჭურვილ საწარმოში.
- კომპანიები, რომლებსაც სურთ, ადგილწარმოშობის დასახელები

ღვინო „ხვანჭარის“ წარმოება, ვალდებული არიან, ალექსანდროულისა და მუჭურეთულის ჯიშის ყურძენი გადაამუშაონ და ღვინო დაამზადონ უშუალოდ მიკროზონის საზღვრებში.

- კომპანიებმა უნდა მოახდინონ ყურძნის გადამუშავების შედეგად მიღებული ჭაჭის გამოხდა ან სხვა სახით გამოყენება ან განადგურება და არ უნდა დაუშვან მისი რაიმე ფორმით გადაცემა ფიზიკურ პირებზე.
- ღვინის კომპანიებზე კუთვნილი სუბსიდიის თანხა გაიცემა დოკუმენტაციის სააგენტოში წარდგენიდან 15 სამუშაო დღის ვადაში, სუბსიდიის დოკუმენტაცია სააგენტოში წარმოდგენილი უნდა იყოს არაუგვიანეს 2022 წლის 1 დეკემბრისა.



მიმდინარე წლის 24 აგვისტოდან, თელავში, 24 საათიანი რეჟიმით მუშაობს რთველის საკოორდინაციო შტაბი

შტაბი კოორდინაციას გაუწევს რთველის ორგანიზებულად ჩატარებას, ჩასაბარებელი ყურძნის აღრიცხვიანობისა და მიკვლევადობის უზრუნველყოფის სამუშაოებს.

ყურძნის აღრიცხვა ერთიან ელექტრონულ სისტემაში მოხდება. აღნიშნული სისტემა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ 2013 წლიდან დაინერგა და მას შემდეგ ეფექტიანად ფუნქციონირებს.

შტაბის გახსნას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, ღვინის ეროვნული სააგენტოს, საკანონმდებლო და ადგილობრივი ხელისუფლებისა და ღვინის მწარმოებელი კომპანიების წარმომადგენლები დაესწრნენ.

„ჩვენი მთავრობის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებაა. წლების განმავლობაში, ჩვენ თანმიმდევრულ პოლიტიკას ვახორციელებთ და წარმატების შედეგებიც სახეზე გვაქვს. წარმოება და ექსპორტი მზარდია და ეს დინამიკა უნდა შევინარჩუნოთ. წელს



ველოდებით 300 ათასამდე ტონა ყურძნის ინდუსტრიულ გადამუშავებას. სახელმწიფომ ყველა წინაპირობა შექმნა, რომ რთველი იყოს წარმატებული და მოსავალი სრულად და ორგანიზებულად დაბინავდეს. დარგის განვითარების დადებითი დინამიკის შენარჩუნების მიზნით, მთავრობის მიერ მიღებულია რთველის სუბსიდირების გადაწყვეტილება“,- აღნიშნა ოთარ შამუგიამ.

ოთარ შამუგიამ, შეხვედრაზე, ღვინის ხარისხის მნიშვნელობაზეც ისაუბრა

და აღნიშნა, რომ ქარხნებში უნდა ჩაბარდეს კონდიციური, ხარისხიანი ყურძენი. სწორედ ხარისხიანი ყურძენი განსაზღვრავს ღვინის ხარისხს და შემდგომ მის კონკურენტუნარიანობას,

კახეთში ოთარ შამუგია მევენახე ფერმერებსაც შეხვდა და რამდენიმე ღვინის საწარმო დაათვალიერა.

თელავის მუნიციპალიტეტის სოფელ რუისპირში მევენახე დურმიშხან ბერუაშვილს 1,5 ჰექტარზე საფერავი, ქისი და ხიხვი აქვს გაშენებული. მევენახე ფერმერი მოსავლის ნაწილის ღვინის საწარმოში ჩაბარებას, ნაწილის თავად დაწურვას აპირებს. მისი განცხადებით, რომ არა სუბსიდია, ყურძნის ჩასაბარებელი ფასი დანახარჯებსაც ვერ აანაზღაურებდა. მევენახე წლებია სარგებლობს სადაზღვევო პაკეტით და სხვა მევენახეებსაც ურჩევს, მოსავალი დააზღვიონ. ადგილობრივი მევენახეების განცხადებით, წელს განსაკუთრებულად კარგ მოსავალს ელოდებიან და მოსავლის დაბინავებას ყურძნის საჭირო კონდიციაში შესვლისთანავე დაინწყებენ.

რაც, საბოლოოდ, ფასზე და ექსპორტის მაჩვენებლებზე ისახება.

მინისტრმა ქართული ღვინის პოპულარიზაციის კამპანიაზე გაამახვილა ყურადღება და აღნიშნა, რომ მომავალ წლებში მეტი რესურსი დაიხარჯება, რათა რეალიზაციის კუთხით უკეთესი შედეგი მივიღოთ.

საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის რეგიონებთან ურთიერთობის დეპარტამენტის უფროსის, ლარი ბარნაბიშვილის განცხადებით, მთავრობამ რთველი 2022-ის სუბსიდირებისთვის 150 მლნ ლარი გამოყო.



რეგიონები გურია

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოზურგეთში, სახელმწიფო თანადაფინანსებით შექმნილი ჩაის გადამამუშავებელი საწარმო დაათვალიერა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგია და გურიაში სახელმწიფო რწმუნებულმა, გიორგი



ურუშაძემ, ქალაქ ოზურგეთში, „ლაითურის ჩაის საექსპერიმენტო კომპანიის“ თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი ჩაის გადამამუშავებელი საწარმო დაათვალიერეს და წარმოების პროცესს გაეცნენ.

„საქართველოში ჩაის წარმოებას მრავალწლიანი ტრადიცია აქვს. ქართულ ჩაი პოპულარული და მოთხოვნადი იყო, რაც იმას ნიშნავს, რომ დარგს აქვს პოტენციალი. სწორედ ამან განაპირობა, რომ 2016 წლიდან სახელმწიფომ ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამის განხორციელება დაიწყო. მხოლოდ ამ პროგრამის ფარგლებში, საქართველოში ჩაის პლანტაცია რეაბილიტირებულია 1,676 ჰა ფართობზე (აქედან 241 ჰა გურიაში); სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსება 3 მლნ ლარზე მეტს შეადგენს. ფერმერებს და მეწარმეებს ქართული ჩაის წარმოების ზრდისთვის ფინანსურ მხარდაჭერას ვთავაზობთ შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებშიც, დღეისათვის, ამ მიმართულებისთვის 4,395,112,524 ლარის ღირებულების შეღავათიანი აგროკრედიტია გაცემული. ჩაის წარმოების ზრდისთვის გვაქვს საგრანტო კომპონენტიც, ტექნიკური დახმარება და სხვა. ეს მხარდაჭერა არის სტიმული და ამავე დროს გარანტია, რომ დარგი გახდეს კონკურენტუნარიანი, ქართული ჩაი ვაჭიერთ მოთხოვნად პროდუქტად, რომელიც თავის ადგილს დაიმკვიდრებს საერთაშორისო ბაზარზე ახალგაზრდადურ, ჩინურ, იაპონურ, ინდურ და სხვა ქვეყნების მიერ წარმოებულ ჩაის შორის“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

„ლაითურის ჩაის საექსპერიმენტო კომპანიაში“, საწარმოს შესაქმნელად, 500,000 ლარიანი ინვესტიცია განახორციელდა. აქედან, 155,000 ლარი შეღავათიანი აგროკრედიტია. კომპანია „ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამის“ ბენეფიციარია და 28 ჰა ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციისთვის სახელმწიფო გრანტი 52,000 ლარის ოდენობით აქვს მიღებული.

საწარმო სეზონზე 65 ტონა ჩაის ფოთოლს გადაამუშავებს. პროდუქციის რეალიზაცია

ხდება როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო ბაზრებზე. გადამამუშავებელ საწარმოში, სეზონურად, 10 ადამიანია დასაქმებული. კომპანიაში, მიმდინარე წელს, სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტი - HACCP დაინერგა.

„ლაითურის ჩაის საექსპერიმენტო კომპანიაში“ მინისტრთან ერთად ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერი ავთანდილ თალაკვაძე და ადგილობრივი თვითმმართველობის წევრები იმყოფებოდნენ.

სახელმწიფოს დახმარებით, საქართველოს მასშტაბით, ჩაის წარმოების მიმართულებით 8,555,127 ლარის ღირებულების 42 სესხია გაცემული, მათ შორის, გურიის რეგიონში 6,083,890 ლარის ღირებულების 22 სესხია გაცემული. სახელმწიფოს ფინანსურმა მხარდაჭერამ მეწარმეებს დამატებითი ბიძგი მისცა, წარმოების განვითარება-გაფართოებისთვის.



ოთარ შამუგიამ და სახელმწიფო რწმუნებულმა გურიის მხარეში ბიორბი ურუშაძემ, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჭვამო ბახვში, ექსპერიმენტული ნაბიჯი გაშენებული ჩაის პლანტაცია დაათვალიერეს

„ჩაი საქართველოსთვის ტრადიციული კულტურაა და მას განვითარების პოტენციალი აქვს, თუ მისი ხარისხის გაუმჯობესებაზე ვიზრუნებთ. სწორედ ამიტომ, ჩვენ ვახორციელებთ ჩაის რეაბილიტაციის პროგრამას, რომლის ფარგლებშიც, 1600 ჰექტარზე მეტ ფართობზე ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაცია განხორციელდა. ასევე ვეხმარებით გადამამუშავებელ სექტორსაც. გურიაში, სოფელ ბახვში გვქონდა შეხვედრა ფერმერებთან; ვისაუბრეთ იმ საკითხებზე, თუ რა დამატებითი მხარდაჭერა ესაჭიროება სექტორს შემდგომი განვითარებისთვის. ჩვენ მზად ვართ, მეტი მხარდაჭერა გავუწიოთ ფერმერებს, რათა ვწარმოოთ მაღალი ხარისხის, კონკურენტუნარიანი ჩაი“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

აღსანიშნავია, რომ, ბოლო პერიოდში, ქართველი პრაქტიკოსი მეჩაიე ფერმერების მიერ დანერგილმა ჩაის ფოთლის წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიამ



- ბუჩქის ბრტყელზედაპირიანმა ფორმირებამ, მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა ჩაის მოვლა-მოყვანის კომპლექსური მექანიზაციის პროცესი და, ხარისხთან ერთად, ჩაის საკრეფი ზედაპირის ფართობი გაზარდა.

ერთ-ერთი პირველი მეჩაიე ფერმერი, რომელმაც აღნიშნული ტექნოლოგიით 5 ჰა ჩაის პლანტაციის ფორმირება მოახდინა, სოფელ ქვემო ბახვში მცხოვრები დავით თენიშვილია.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი დავით თენიშვილის პლანტაციაში ოვალურზედაპირიანი ჩაის პლანტაციის პრტყელზედაპირიან პლანტაციად ფორმირების პროცესს გაეცნო. ოთარ შამუგია იაპონური, ჩინური, თურქული და საქაიმაჩანის მიერ წარმოებული ქართული ხელის სასხლავი, საკრეფი და გვერდების სასხლავი აპარატების საჩვენებელ გამოცდას დაესწრო.

სახელმწიფო მხარდაჭერით, ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში, თხილის გადამამუშავებელი და საშრობი ახალი საწარმო გაიხსნა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და გურიაში სახელმწიფო რწმუნებული გიორგი ურუშაძე სოფელ ჩოხატაურში იმყოფებოდნენ, სადაც თხილის გადამამუშავებელი ახალი საწარმო „მეგაგრო“ დაათვალიერეს.



„თხილი ჩვენთვის მნიშვნელოვანი აგრარული პროდუქტია. ბაზარი სრულად დივერსიფიცირებულია და პროდუქცია თითქმის მთლიანად ევროკავშირში გადის. შარშან, დაახლოებით, 114 მლნ დოლარის ქართული თხილის ექსპორტი განხორციელდა, რაც რამდენჯერმე აღემატება წინა წლის მაჩვენებელს და ეს ტენდენცია უნდა შევინარჩუნოთ“, - აღნიშნა ოთარ შამუგიამ.

მინისტრის განცხადებით, მეთხილეობის დარგისთვის დიდი გამოწვევაა აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლა.

„სახელმწიფო, წლებია, ფერმერებთან ერთად, ებრძვის ამ მავნებელს; გვაქვს კონკრეტული შედეგები, რაც გამოიხატება მოსავლიანობის ზრდაში. წელს გაცილებით უხვი მოსავალი გვექნება, ვიდრე 2018-2019 წლებში, თუმცა, რჩება გამოწვევები ხარისხის კუთხით. ჩვენ კიდევ ბევრი გვაქვს გასაკეთებელი იმისათვის, რომ რაც შეიძლება მაღალი იყოს თხილის ხარისხი, პროდუქტი იყოს კონკურენტუნარიანი მსოფლიო ბაზარზე. ჩვენ აქტიურად გავაგრძელებთ მუშაობას ფერმერებთან ერთად, რომ გავაუმჯობესოთ ხარისხი და ფერმერების შემოსავალი სტაბილურად მზარდი იყოს. სწორედ ესაა ჩვენი მიზანი“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

„მეგაგრო“ თანამედროვე სტანდარტებით

აღჭურვილი თხილის გადამამუშავებელი საწარმოა, სადაც, წლიურად, 300-500 ტონამდე თხილის გადამამუშავებაა შესაძლებელი. საწარმოში 20 ადამიანია დასაქმებული. კომპანია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტის ბენეფიციარია.

საწარმოში, ჯამურად, 680,440 ლარის ინვესტიცია განხორციელდა, აქედან, 250,000 ლარი გრანტია, ხოლო 300,000 ლარი კომპანიამ „საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის“ ფარგლებში მიიღო. გარდა ამისა, კომპანიამ, „ტექნიკური დახმარების პროგრამის“ დახმარებით, სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტი ISO 22000 დაწერა, სადაც სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსებამ 30,000 ლარი შეადგინა. კომპანია პროდუქციის რეალიზაციას როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო ბაზრებზე გეგმავს.

ჩოხატაურში, თხილის გადამამუშავებელი ახალ საწარმოში, ოთარ შამუგიასთან ერთად, ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერი დავით შარაშიძე და მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარე ირაკლი კუჭავა იმყოფებოდნენ.



აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფოს მხარდაჭერით, საქართველოს მასშტაბით, გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტის ფარგლებში 196 საწარმოა თანადაფინანსებული, სახელმწიფო გრანტის ოდენობამ 95,823,868 ლარი შეადგინა. გურიის რეგიონში, ამავე პროექტის ფარგლებში, 13 საწარმოა თანადაფინანსებული, სახელმწიფო გრანტის ოდენობა 5,791,509 ლარია.

თხილის სექტორის განვითარებისთვის, მთელი ქვეყნის მასშტაბით, 40,088,824 ლარის ოდენობის 226 შეღავათიანი აგროკრედიტია გაცემული, მათ შორის, გურიის რეგიონში 3,546,597 ლარის ოდენობის 11 შეღავათიანი სესხი.

სახელმწიფო თანადაფინანსებით, გურიის რეგიონში, მრავალწლოვანი ბაღები 500 ჰა-ზე მეტ ფართობზე გაშენდა



გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგია და გურიაში სახელმწიფო რწმუნებულმა, გიორგი ურუშაძემ, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ნატანებში ფერმერ ნიკოლოზ გობრონიძის თხილის ბაღი დაათვალიერეს და მოსავლის აღების პროცესს დაესწრნენ.

„ჩვენი ქვეყნისთვის თხილი ერთ-ერთი სტრატეგიული კულტურაა, რომელსაც დიდი პოტენციალი აქვს. თუმცა, მოგვხსენებთ, ეს დარგი უკვე წლებია მავნებელთან ბრძოლის გამოწვევის წინაშე დგას. ამ გამოწვევასთან გასამკლავებლად, სახელმწიფო, ჩვენი ფერმერები, ფერმერთა ასოციაცია, ერთობლივად ვახორცილებთ მასშტაბურ ღონისძიებებს, რისთვისაც უკვე მრავალი წელია მობილიზებული გვაქვს ძალიან დიდი ფინანსური, ტექნიკური და ადამიანური რესურსი. გვებმარებიან საერთაშორისო ორგანიზაციები და ექსპერტები. ჩვენი მთავრი მიზანია მაღალი ხარისხის მოსავლის მიღება. მხოლოდ მაღალი ხარისხის პროდუქცია არის კონკურენტუნარიანი და მოთხოვნადი როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ბაზრებზე. ჩვენ აუცილებლად გავალთ უკეთეს შედეგზე. მეთხილე ფერმერები გაცილებით ორგანიზებული არიან, გაცილებით უკეთესი ბაღები გვაქვს, ვიდრე ეს რამდენიმე წლის წინ იყო. ეს წინსვლა უნდა გაგრძელდეს, რის შედეგად გვექნება კარგი ხარისხის მოსავალი, რაც აისახება ფასზე და ჩვენი ფერმერების შემოსავლებზე“- განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

პროგრამით „დანერგე მომავალი“ თხილის ბაღი ფერმერმა ნიკოლოზ გობრონიძემ 20 ჰექტარზე გააშენა; სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსება 10,500 ლარია; ფერმერმა 50,000 ლარიანი შეღავათიანი აგროკრედიტითაც ისარგებლა.

სოფელ ნატანებში, მინისტრთან ერთად, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერი ავთანდილ თალაკვაძე და ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარე დავით დარჩია იმყოფებოდნენ.

პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, ქვეყნის მასშტაბით, ახალი მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღი 17.6 ათას ჰექტარზე მეტ ფართობზე გაშენდა. მათ შორის, კაკლოვნები 8,455 ჰექტარზე; სახელმწიფო თანადაფინანსება 133 მილიონ ლარს აჭარბებს.

რაც შეეხება გურიის რეგიონს, ახალი მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღები 500 ჰექტარზე მეტ ფართობზეა გაშენებული, მათ შორის თხილი 68 ჰექტარზე. სახელმწიფო თანადაფინანსება 7 მილიონ ლარს აჭარბებს.

რეგიონები აჭარა

სოფლის განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით, შპს „ძმები ავალიანების მარანი“ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებისათვის განახლებად მხმარბიას იყენებს



გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრი ზაზა შავაძე ქედის მუნიციპალიტეტის სოფელ გოგიაშვილებში იმყოფებოდნენ, სადაც „ძმები ავალიანების მარანი“ მეურნეობა დაათვალიერეს.

„სოფლის განვითარების პროგრამის“ ფარგლებში, შპს „ძმები ავალიანების მარანი“, 51 მზის პანელის შესაძენად, 30,000 ლარის ოდენობის თანადაფინანსება მიიღო. მზის მიკრო ელექტროლი სადგური გამოქმედებული ელექტრო ენერჯით (25კვ) მცირე საოჯახო მარანს ამარაგებს. მარანის მოსაწყობად კომპანიას მიღებული აქვს 1,300,000 ლარის ღირებულების შეღავათიანი აგროკრედიტი; მარანში 5 ადგილობრივია დასაქმებული; პროდუქციის რეალიზაცია ადგილობრივ ბაზარზე ხორციელდება.

„სოფლად მცხოვრები ჩვენი მოსახლეობის დასაქმების, მათი ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ აგრარული მიმართულებით საქმიანობის სტიმულირება, მნიშვნელოვანია არასასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის განვითარების მხარდაჭერაც. სწორედ ამ მიზნით, ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის თანადგომით, მათთან ერთად, „სოფლის განვითარების პროგრამას“ ვახორციელებთ. ამ პროგრამის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება ენერჯი-



ის განახლებადი წყაროების დანერგვის ხელშეწყობაა. ამ წყაროებით მიღებული ენერჯის ეფექტურად გამოყენება ამცირებს როგორც დანახარჯებს, ისე გარემოზე უარყოფით ზეგავლენას, რაც ცალსახად პრიორიტეტულია“- განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

„სოფლის განვითარების პროგრამა“ ქედის, ხულოს, ბორჯომის, ახალქალაქის, თეთრიწყაროს, ყაზბეგის, ლაგოდეხისა და დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტებში ხორციელდება. პროგრამის მიზანია სოფლად არასასოფლო-სამეურნეო სამეურნეო საქმიანობის განვითარების მხარდაჭერა, კლიმატის ცვლილებებთან დაკავშირებული გამოწვევების დაძლევა და ბუნებრივი რესურსების ეფექტიანად გამოყენება.

„სოფლის განვითარების პროგრამის“ ფარგლებში, დაფინანსებულია 76 პროექტი; ინვესტიციის ჯამური ღირებულება 10 მილიონ ლარს აჭარბებს; თანადაფინანსება 7 მილიონ ლარზე მეტია. რაც შეეხება ქედის მუნიციპალიტეტს, პროგრამით დაფინანსებულია 7 პროექტი, ინვესტიციის ჯამური ღირებულება 1 მილიონ ლარს აჭარბებს, თანადაფინანსება კი 600 ათას ლარზე მეტია.

სოფლის განვითარების პროგრამას სოფლის განვითარების სააგენტო (RDA) ევროკავშირისა (EU) და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის (ENPARD) ფარგლებში ახორციელებს.

ოთარ შამუგიამ მტირალას ეროვნულ პარკში მიმდინარე ეკოტურისტული სამუშაოები დაათვალიერა



ოთარ შამუგიამ, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე თორნიკე რიჟვაძესთან ერთად, მტირალას ეროვნულ პარკში მიმდინარე ეკოტურისტული სამუშაოები დაათვალიერა.

მტირალას ეროვნულ პარკში, რომელიც მოგზაურობის მოყვარულთათვის ერთ-ერთი გამორჩეულად პოპულარული ადგილია, მიმდინარეობს და დასრულების ეტაპზეა ეკოტურისტული კოტეჯების, აჭარული ღვინის სახლისა და კაფეტერიის სამშენებლო სამუშაოები, რომელიც მტირალას ეროვნულ პარკში მოგზაურობას კიდევ უფრო მრავალფეროვანს გახდის.



„წელს, დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა მნიშვნელოვანი ზრდა გვაქვს. შარშანდელ ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 80%-ით მეტია ვიზიტორების რაოდენობა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია; ვფიქრობთ, წლის ბოლომდე, ეს რაოდენობა გაორმაგდება. ჩვენ აქტიურად ვმუშაობთ, რომ დაცულ ტერიტორიებზე შესაბამისი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა მოვანყოთ, რაც მნიშვნელოვანია ვიზიტორთა მოსაზიდად. პანდემიის პერიოდშიც კი, დაცული ტერიტორიების სააგენტო შეუფერხებლად ასრულებდა ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის მოწყობის სამუშაოებს. შარშან დავინწყეთ 1000 კილომეტრი სიგრძის ბილიკების ქსელის მოწყობა, რისთვისაც ბიუჯეტიდან 30 მილიონ ლარზე მეტია გამოყოფილი. მტირალას ეროვნულ პარკში ასევე ხორციელდება ერთ-ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი პროექტი - მტირალას ეროვნული პარკი უკავშირდება კინტრიშის დაცულ ტერიტორიას. ამ პროექტისთვის, დაახლოებით, 7 მილიონი ლარი არის გათვალისწინებული. დაცულ ტერიტორიებზე მომავალშიც აქტიურად გავაგრძელებთ ეკოტურისტული სერვისების განვითარებას და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწყობას“, - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ.

2023 წელს დასრულდება მტირალას ეროვნული პარკისა და კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების დამაკავშირებელი საფეხმავლო ბილიკების ქსელისა და ტურისტულ-რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის პროექტირებისა და მოწყობის სამუშაოები თანამდევ ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურით: თავშესაფრებით, ფანჩატურებით, საცეცხლურებით, ხიდებით, გადასახედებით და სხვა. მტირალას ეროვნული პარკის

უნიკალური ბუნება არაერთხელაა საერთაშორისოდ აღიარებული. მტირალას ეროვნული პარკი ერთ-ერთი მაგალითია დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარებით მიღებული სარგებლის; ეროვნული პარკის დაარსების შემდეგ, მიმდებარე განვითარდა მეფუტკრეობა, მოეწყო მცირე ზომის ტურისტული ობიექტები, სასტუმროების ინფრასტრუქტურა, შეიქმნა სამუშაო ადგილები.

როგორც აჭარის მთავრობის თავმჯდომარემ, თორნიკე რიჟვაძემ აღნიშნა, მტირალას ეროვნული პარკი ერთ-ერთი სამაგალითოა საქართველოში და აჭარის მთავრობა ყოველთვის დაუჭერს მხარს მის კიდევ უფრო განვითარებას.

აღსანიშნავია, რომ მტირალას ეროვნული პარკი ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული დაცული ტერიტორიაა ვიზიტორთა სიმრავლით. ეროვნულმა პარკმა, 2022 წლის 7 თვის განმავლობაში უკვე უმასპინძლა 41 681 ვიზიტორს.



რეგიონები იმერეთი

ოთარ შამუგია სახელმწიფო თანადაფინანსებით შექმნილი სასათბურე მეურნეობა დაათვალიერა



გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ, იმერეთის მხარეში სახელმწიფო რწმუნებულმა, ზვიად შალამბერიძემ და საქართველოს პარლამენტის მაჟორიტარმა დეპუტატმა, ბეჟან ნაქაძემ სოფელ ფარცხანაყანევში, სახელმწიფო თანადაფინანსებით შექმნილი სასათბურე მეურნეობა დაათვალიერეს.

სოფელ ფარცხანაყანევში, ფერმერმა გივი ბურჯანაძემ სასათბურე მეურნეობის მოსაწყობად, 150,000 ლარის ინვესტიცია განახორციელა, მათ შორის, 99,000 ლარი სახელმწიფოს მხარდაჭერა, შეღავათიანი აგროკრედიტია. სასათბურე მეურნეობაში 4 ადამიანი დასაქმებული. პროდუქციის რეალიზაცია კი, საქსპორტო ბაზარზე ხორციელდება.

„აგროწარმოების ზრდის ხელშეწყობის მიზნით, სახელმწიფო არაერთ პროექტს ახორციელებს. ეს პროექტები ითვალისწინებს ფერმერების როგორც ფინანსური, ასევე, ტექნიკური და მარკეტინგული მიმართულებებით მხარდაჭერას. აგროწარმოებაში საერთაშორისო სტანდარტის სასათბურე მეურნეობების შექმნა ჩვენი ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ქვეყნის მასშტაბით, მხოლოდ შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში, სასათბურე მეურნეობების შექმნისა და განვითარებისთვის 132 მლნ ლარის ღირებულების 1600-ზე მეტი სესხია გაცემული, სადაც სახელმწიფოს თანადაფინანსება 21 მლნ ლარზე მეტია“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

იმერეთის რეგიონში სასათბურე მეურნეობების შექმნისა და განვითარების მიმართულებით გაიცა 37 მლნ ლარის ღირებულების 700-ზე მეტი სესხი, სააგენტოს მიერ გაცემული თანადაფინანსება 6 მლნ ლარზე მეტია.



სახელმწიფო თანადაფინანსებით იმერეთის რეგიონში მრავალწლოვანი ბაღები 1200 ჰა-ზე მეტ ფართობზე გაშენდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ, იმერეთის მხარეში სახელმწიფო რწმუნებულმა, ზვიად შალამბერიძემ და საქართველოს პარლამენტის მაჟორიტარმა დეპუტატმა, ბეჟან ნაქაძემ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სოფელ პირველ სვირში კაკლის ბაღი დაათვალიერეს.



„აგროწარმოების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროექტებს შორის განსაკუთრებული პოპულარობით „დანერგე მომავალი“ სარგებლობს. მხოლოდ ამ პროექტის ფარგლებში, სახელმწიფოს მხრიდან ფერმერების ფინანსური მხარდაჭერის ოდენობა 133 მილიონ ლარს აჭარბებს. პროგრამის ფარგლებში, ქვეყნის მასშტაბით, ახალი ბაღები უკვე 17.6 ათას ჰექტარზე მეტ ფართობზე გაშენებულია და ეს ფართობები კიდევ უფრო გაიზრდება. შესაბამისად, იზრდება კონკურენტუნარიანი ადგილობრივი პროდუქციის წარმოებაც, რაც იძლევა საშუალებას, მეტი ხარისხიანი ქართული პროდუქტი გაჩნდეს ჩვენს ბაზარზე, გაიზარდოს მეორადი წარმოება და ამავე დროს, დივერსიფიცირებული ბაზრების პირობებში, კიდევ უფრო მეტი ქართული პროდუქტი გავიდეს ექსპორტზე“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

პროგრამით „დანერგე მომავალი“ კაკლის ბაღი ფერმერმა კობა ჭულუხაძემ 9 ჰექტარზე გააშენა; სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსება 48,550 ლარია.

პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, ქვეყნის მასშტაბით, ახალი მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღი 17.6 ათას ჰექტარზე მეტ ფართობზე გაშენდა. სახელმწიფო თანადაფინანსება 133 მილიონ ლარს აჭარბებს. რაც შეეხება კაკლოვან კულტურებს, ბაღები მთელი ქვეყნის მასშტაბით 8,455 ჰა -ზეა გაშენებული. თანადაფინანსება 39,166,940 ლარს შეადგენს.

იმერეთის რეგიონის მასშტაბით, ახალი მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღი 1.2 ათას ჰექტარზე მეტ ფართობზე გაშენდა. სახელმწიფო თანადაფინანსება 15 მილიონ ლარს აჭარბებს, აქედან კაკლოვნები 207 ჰა -ზეა გაშენებული, თანადაფინანსება კი - 863,839 ლარია.



დასაქმების პროგრამის ფარგლებში იმერეთის რეგიონში დასაქმებულებს ოთარ შამუგია და ზურაბ აზარაშვილი შეხვდნენ



პრემიერ-მინისტრის, ირაკლი ღარიბაშვილის ინიციატივით, მიმდინარე წლის გაზაფხულზე, სოციალური შემწეობის მიმღები შრომისუნარიანი პირების დასაქმების მასშტაბური სახელმწიფო პროგრამა ამოქმედდა. პროგრამის ფარგლებში, სამიზნე ჯგუფებისთვის შეიქმნა ისეთი საზოგადოებრივი სამუშაოები, რომლის შესრულებაც ნებისმიერი კვალიფიკაციის მქონე პირს შეუძლია.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში დასაქმების პროგრამის ფარგლებში იმერეთის რეგიონში დასაქმებულებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი ზურაბ აზარაშვილი შეხვდნენ.

„ჩვენი ხელისუფლების მთავარი მიზანი - სიღარიბის დაძლევა, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნით არის შესაძლებელი. შრომისუნარიანი ადამიანებისთვის უმნიშვნელოვანესია მოახდინონ საკუთარი თავის რეალიზაცია, გახდნენ მოტივირებულები და კონკურენტუნარიანები. სახელმწიფო პროგრამა მოქალაქეებს სწორედ ამის საშუალებას აძლევს. ერთი მხრივ, ისინი არიან რეალიზებულნი, მეორე მხრივ, გაუმჯობესებულია მათი ეკონომიკური მდგომარეობა, გაზრდილია მათი შემოსავალი. და რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, საზოგადოებრივ სამუშაოზე დასაქმება არ ითვალისწინებს მოქალაქეებისთვის სოციალური დახმარების შეწყვეტას. მათ 4 წლის განმავლობაში უნარჩუნდება შემწეობა. პროგრამაში მონაწილეობით, კი, დამატებით, ანაზღაურებას იღებენ“, - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს უწყებებში: სურსათის და გარემოს ეროვნულ სააგენტოებში, სოფლის მეურნეობის ლაბორატორიაში, დაცული ტერიტორიების და ეროვნულ სატყეო სააგენტოებში, საქართველოს მელიორაციაში 2 160 სამუშაო ადგილი შეიქმნა. დღეისათვის, სხვადასხვა პოზი-

ციებზე, უკვე დასაქმებულია სოციალური შემწეობის მიმღები 989 პირი, აქედან, 464 სურსათის და 75 გარემოს ეროვნული სააგენტოებში მუშაობს, 233 პირი ეროვნული სატყეო სააგენტოს, 137 დაცული ტერიტორიების სააგენტოს, 9 სოფლის მეურნეობის ლაბორატორიის და 71 საქართველოს მელიორაციის თანამშრომელია. მიმდინარე წლის ბოლომდე, სამინისტროს სისტემაში, დამატებით, კიდევ 1171 მოქალაქე დასაქმდება.



მინისტრები ადგილზე გაეცნენ აჭაშეთის დაცულ ტერიტორიებზე, ეროვნული სატყეო სააგენტოს ზესტაფონის „საქმიან ეზოში“ და სურსათის ეროვნული სააგენტოს ფაროსანასთან ბრძოლის პროგრამაში დასაქმებულ სოციალურად დაუცველი მოქალაქეების საქმიანობას და სამუშაო პირობებს.

დასაქმების პროგრამის ბენეფიციარებთან შეხვედრებს იმერეთის მხარეში სახელმწიფო რწმუნებული ზვიად შალამბერიძე და საქართველოს პარლამენტის მაჟორიტარი დეპუტატი ბეჟან ნაქაძე ესწრებოდნენ.



ეროვნული აგრარული ოლიმპიადა 2022-ის გამარჯვებულები გამოვლინდა

საქართველოში რიგით მეორე ეროვნული აგრარული ოლიმპიადა გაიმართა. აგროოლიმპიადა 2022-ის გამარჯვებულები გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველმა მოადგილემ, გიორგი ხანიშვილმა, გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) წარმომადგენელმა საქართველოში, რაიმუნდ იელემ და ავსტრიის საელჩოს ტექნიკური თანამშრომლობის საკოორდინაციო ოფისის ხელმძღვანელმა, ალექსანდერ კარნერმა დააჯილდოვეს.



„აგროოლიმპიადა 2022-მა ნათლად დაგვანახა, რომ საქართველოში სოფლის მეურნეობას და ზოგადად, აგრარულ დარგს განვითარების დიდი პერსპექტივა და პოტენციალი აქვს. ჩვენ დავინახეთ თუ როგორ სჭირდება კერძო სექტორს პროფესიონალი და კვალიფიციური კადრები. მისასალმებელია, რომ თითქმის ყველა გამარჯვებულმა მიიღო ანაზღაურებადი სტაჟირების შეთავაზება შემდგომი დასაქმების პერსპექტივით. მინდა მადლობა გადავუხადო ოლიმპიადის ორგანიზატორებს, დონორ ორგანიზაციებს, რომლებმაც შეძლეს მოტივაცია გაეჩინათ აგრარული დარგით დაინტერესებული სხვადასხვა კატეგორიის ადამიანებისთვის - ფერმერებისთვის, მოსწავლეებისთვის, სტუდენტებისა და სპეციალისტებისთვის. მადლობას ვუხდით ოლიმპიადის პარტნიორ ყველა კომპანიას, რომლებმაც მნიშვნელოვანი პრიზები გადასცეს გამარჯვებულებს. მინდა მივულოცო და წარმატება ვუსურვო ეროვნული აგრარული ოლიმპიადის ყველა გამარჯვებულს. მჯერა, რომ თითოეული მათგანი, თავის ცოდნას და გამოცდილებას ქვეყნის განვითარებას მოახმარს“, - განაცხადა გიორგი ხანიშვილმა.

ეროვნული აგრარული ოლიმპიადა, ქვეყნის მასშტაბით და ზოგადად რეგიონში, აგრარულ დარგში ცოდნაზე დაფუძნებული ერთადერთი კონკურსია. ოლიმპიადა მიზნად ისახავს აგრარული განათლების და პროფესიების პოპულარიზაციას. წელს, აგროოლიმპიადა 2022-ში, 964 კონკურსანტი მონაწილეობდა და კატეგორიების შესაბამისად, სხვადასხვა ნომინაციაში, 38 გამარჯვებული გამოვლინდა.



„აგროოლიმპიადა ძალიან მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით, ამ სფეროს შესახებ ცნობიერების ამაღლებისთვის, ასევე, პოპულარიზაციისთვის, რომ სოფლის მეურნეობა მიმზიდველი, საინტერესო დარგია. მნიშვნელოვანია, ახალი შესაძლებლობები შეიქმნას, დარგში ახალი ძალები მოვიზიდოთ. მონაწილეების გაზრდილი რაოდენობა აჩვენებს, რომ ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის მიმართულება სულ უფრო საინტერესო ხდება. ცალკე ხაზგასასმელია ბევრად მეტი პარტნიორის ჩართულობა - კომპანიებმა გამარჯვებულებს პრიზების სახით სტაჟირება და დასაქმებაც კი შესთავაზეს. სწორედ ეს არის ახალი გზა სოფლის მეურნეობის სფეროში მეტი ადამიანის მოზიდვისაკენ“, - აღნიშნა გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) წარმომადგენელმა საქართველოში, რაიმუნდ იელემ.

აგროოლიმპიადის სამიზნე აუდიტორიას 4 კატეგორია - სპეციალისტი, სტუდენტი, ფერმერი და მოსწავლე წარმოადგენდა, ხოლო საკონკურსო მიმართულებები



- აგრონომიას, ვეტერინარიას, ღვინის ტექნოლოგიას, სასურსათო ტექნოლოგიას, მექანიზაციას, სატყეო საქმესა და მოსწავლეებისთვის, გაერთიანებულ საკითხებს (სოფლის მეურნეობა, ბიომრავალფეროვნება, გარემოს დაცვა და ეკოლოგია) მოიცავდა.

წელს, უპრეცედენტოდ მაღალი იყო აგროოლიმპიადის მიმართ ინტერესი და ჩართულობა კერძო კომპანიების მხრიდან. აგროოლიმპიადა 2022-ის პარტნიორები გახდნენ კომპანიები:

შპს ნატსჯი, თიბისი ბიზნესისთვის, ბეკო, ფერმერთა ასოციაცია, შპს კერკი, შპს კულა, შპს აჩინებული (ალალი), ინვეტფიდი, შპს აგრომოტორსი, შპს აგროლენი, დაცული ტერიტორიების სააგენტო, ჯეონატურალსი, შპს აგროქოზიცი, წერტი, აგროსფერო, აგრონომი, ალდაგი, ბარაქა და მეღვინეობა შუმი, რომლებმაც გამარჯვებულთათვის მნიშვნელოვანი პრიზები - ანაზღაურებადი სტაჟირება დასაქმების პერსპექტივით, ფულადი პრიზები, წარმოებული პროდუქციის ნაკრები, საყოფაცხოვრებო ტექნიკა და სხვა, დააწესეს.



„ავსტრიის განვითარების თანამშრომლობის სახელით, მოხარულნი ვართ და გვამაყვება, რომ უკვე მეორედ მხარს ვუჭერთ აგრარულ ოლიმპიადას და დღევანდელ ცერემონიას. ღონისძიება წარმატებული გამოდგა და ამას ამტკიცებს წელს ოლიმპიადის მონაწილეთა თითქმის გაორმაგებული რაოდენობა. ოლიმპიადა ნამდვილად არის სოფლის მეურნეობის სექტორის ადვოკატირების, მისი პოპულარიზაციის, ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის მდგრადობის ერთ-ერთი საუკეთესო გზა. ხოლო გრძელვადიან პერსპექტივაში ხელს შეუწყობს საქართველოში (სოფლის მეურნეობის) პროდუქტიულობის გაზრდას. ძალიან სასიამოვნო იყო ამდენი მხარდამჭერი კომპანიის ჩართულობა პროექტში და ველით, რომ მომავალ წელს, ოლიმპიადა

კიდევ უფრო მასშტაბური იქნება“, - განაცხადა ავსტრიის საელჩოს ტექნიკური თანამშრომლობის საკოორდინაციო ოფისის ხელმძღვანელმა, ალექსანდერ კარნერმა.

ეროვნული აგრარული ოლიმპიადის გამარჯვებულებს სპეციალური პრიზები გადასცეს USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამის და კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის (CENN) წარმომადგენლებმა. დაჯილდოების ცერემონიას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების, ოლიმპიადის პარტნიორი და მხარდამჭერი კომპანიების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ეროვნული აგრარული ოლიმპიადა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს პატრონაჟით იმართება. ოლიმპიადის ორგანიზატორები არიან გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია (FAO), ავსტრიის განვითარების თანამშრომლობა (ADC), „სოფლის მეურნეობის განვითარების ასოციაცია“ (ADA), USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამა და კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელი (CENN).





სოციალური შემწეობის მიმღები შრომისუნარიანი პირების საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების მასშტაბური პროგრამის ფარგლებში, ეროვნულმა სატყეო სააგენტომ, რეგიონულ სატყეო სამსახურებსა და „საქმიან ეზოებში“, ჯამში, 233 მოქალაქე დაასაქმა.

ეროვნული სააგენტოს უფროსის ირაკლი მუკნიაშვილის განცხადებით, წლის ბოლომდე, სააგენტო საზოგადოებრივ სამუშაოებზე, დამატებით, მოთხოვნის შემთხვევაში, სოციალურად დაუცველ 200 მოქალაქეს დაასაქმებს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი ზურაბ აზარაშვილი ზესტაფონის „საქმიან ეზოში“ პროგრამის ფარგლებში დასაქმებულებს შეხვდნენ და მათ სამუშაო პირობებს ადგილზე გაეცნენ. ზესტაფონის „საქმიანი ეზო“ 2020 წლის სექტემბერში გაიხსნა.

დღეისათვის, აღნიშნულ „საქმიან ეზოში“ 9 მეტყევე და 3 სოციალური პროგრამის ბენეფიციარია დასაქმებული. იმერეთის რეგიონის სატყეო სამსახური 12 მუნიციპალიტეტის მოსახლეობას ემსახურება. პროგრამის ფარგლებში, იმერეთის რეგიონში, უკვე დასაქმდა 37 სოციალური შემწეობის მიმღები პირი, რომლებიც ჩართულები არიან სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებებში, რაც გულისხმობს - სო-

ციალური ქრის ფარგლებში ტყეკაფების გამოყოფას, სოციალური ტყეკაფებიდან ხე-ტყის წარმოშობის დოკუმენტის გაცემას შემდგომი ტრანსპორტირების მიზნით, „საქმიან ეზოებში“ სამასალე და საშუალო მერქნის დახარისხება-დასაწყობებას, საშუალო მერქნის პირდაპირი მიყიდვის წესით სარგებლობას და ტრანსპორტირების მომსახურებას.

„პროგრამის ფარგლებში, იმერეთის სატყეო სამსახურში დავსაქმდით. ჩემთვის მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადოებრივი სამუშაო არ განაპირობებს სოციალური დახმარების შეწყვეტას. მყავს სამი მცირეწლოვანი შვილი, რომელსაც ვზრდი მარტო. პრემიერ-მინისტრის გადაწყვეტილებით, ოთხი წლის განმავლობაში შეგვინარჩუნდება საარსებო შემწეობა, ამავდროულად, ვიქნები დასაქმებული და მექნება დამატებითი შემოსავალი“, - აღნიშნა სოციალური პროგრამის ბენეფიციარმა, ეთერ ბაქრაძემ „საქმიან ეზოში“ გამართულ შეხვედრაზე.

ეროვნული სატყეო სააგენტოს სისტემაში, სოციალური შემწეობის მიმღებ შრომისუნარიანი პირების საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების პროგრა-

მის ბენეფიციარებისთვის 790 სამუშაო ადგილია განსაზღვრული. სააგენტოს 9 რეგიონულ სამსახურში უკვე დასაქმებულია: კახეთში 17 ბენეფიციარი (16 ტყის მცველი, 1 დარაჯი), ქვემო ქართლში - 33 (ტყის მცველი), შიდა ქართლში - 4 (ტყის მცველი), მცხეთა-მთიანეთში - 17 (16 ტყის მცველი, 1 დარაჯი), იმერეთში - 37 (31 ტყის მცველი, 1 დამლაგებელი, 5 დარაჯი), სამეგრელო-ზემო სვანეთში - 8 (ტყის მცველი), სამცხე ჯავახეთში - 21 ბენეფიციარი (20 ტყის მცველი, 1 დარაჯი), რაჭა-ლეჩხუმ-ქვემო სვანეთში - 46 (43 ტყის მცველი, 3 დარაჯი), გურიაში - 17 (ტყის მცველი). აღსანიშნავია, რომ ქვეყნის მასშტაბით, თითქმის ყველა რეგიონში, უკვე მოწყობილია 43 „საქმიანი ეზო“.

„საქმიანი ეზოების“ მოწყობა, ტყის ახალი კოდექსით გათვალისწინებულ სხვა სიახლეებთან ერთად, ტყის მდგრადი მართვის დანერგვის ერთ-ერთ მთავარ ინსტრუმენტს წარმოადგენს. სოციალური ქრები ეტაპობრივად გაუქმდება და ეროვნული სატყეო სააგენტო ორგანიზებულიად განახორციელებს „საქმიან ეზოებში“ ხე-ტყის დამზადებას, დახარისხებას და დასაწყობებას.



გარემოს ეროვნული სააგენტო
სამინისტროში შეიკვლია
ერთ-ერთი მსხვილი უწყებაა,
რომელიც ახორციელებს
აბმოსფერული ჰაერის,
წყლისა და ნიადაგის კვლევებს,
ჰიდრომეტეოროლოგიური და
გეოლოგიური მოვლენების
მონიტორინგს, ამინდსა
და კლიმატურ პირობებზე
დაკვირვებას, ასევე შავი ზღვის
ბიომრავალფეროვნების კვლევას.



სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს უფროსი თამარ ფიცხელაური

სამომავლო გეგმები სააგენტოს განვითარების მიმართულებით

გარემოს ეროვნულ სააგენტოში შემავალ ყველა დარგობრივ მიმართულებას აქვს თავისი სამოქმედო გეგმა, თუმცა მნიშვნელოვანია თვითონ სააგენტოს, როგორც ინსტიტუციას, გააჩნდეს სტრატეგიული განვითარების გეგმა, სადაც ჩამოყალიბებული იქნება უწყების ხედვა, მისია და ინიციატივები. გარდა ფუნქციური ამოცანებისა, სააგენტოს სტრატეგიულ გეგმაში გაწერილი იქნება კორპორატიული მართვის კომპონენტი და პერსონალის მართვის კონცეფცია. ჩვენი ძირითადი საქმიანობა ეყრდნობა ვიწრო მიმართულებების სპეციალისტების მიერ განხორციელებულ სამუშაოებს, შესაბამისად, მნიშვნელოვანია შევინარჩუნოთ არსებული კვალიფიკური კადრები, მოვიზიდოთ ახალი, პერსპექტიული სპეციალისტები და ვიზრუნოთ მათ პროფესიულ განვითარებაზე.

კორპორატიული მართვის მიმართულებით მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენი საქმიანობის ძირითად პროცესებზე გვქონდეს განვითარებული და დამტკიცებული პოლიტიკები და პროცედურები. მაგალითად, სააგენტო ფლობს დიდი მოცულობის უნიკალურ ინფორმაციას ჰიდროლოგიური, კლიმატური, გეოლოგიური, შავი ზღვის, ჰაერის, ნიადაგის, წყლის და სხვა კვლევების შესახებ. ამ ინფორმაციის შეკრება გრძელდება ყოველდღიურ რეჟიმში. მისი სწორი მართვა, შენახვა და გამოყენება მნიშვნელოვანი გამოწვევაა სააგენტოსთვის. ვფიქრობთ, ამ მიმართულებით გაინეროს ცალკე პოლიტიკა, რისთვისაც აუცილებლად დაგვჭირდება დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერა. საბოლოო ჯამში, ეს წარმოადგენს უდიდეს პოტენციალს სააგენტოსთვის. აღნიშნული ინფორმაცია მნიშვნელოვანია არა მარტო საქართველოსთვის, არამედ რეგიონისთვის და ზოგადად მსოფლიოსთვის, რადგან სწორედ ამ მონაცემებზე დაყრდნობით არის შესაძლებელი სამეცნიერო კვლევებისა და დაკვირვებების წარმოება მსოფლიოში არსებული ყველაზე აქტუალური გამოწვევის - კლიმატის ცვლილების შესახებ.

თანამშრომლობა საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების მიმართულებით

გარემოს ეროვნული სააგენტო აქტიურად თანამშრომლობს საერთაშორისო, დონორ ორგანიზაციებთან, რომელთა დახმარებითაც ხორციელდება ბევრი მნიშვნელოვანი პროექტი დარგობრივი მიმართულებების განვითარების კუთხით.

ამ მხრივ, აღსანიშნავია „მწვანე კლიმატის ფონდის“ (GCF), შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) და საქართველოში გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP Georgia) მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტი, რომელიც სხვა აქტივობებთან ერთად ითვალისწინებს საქართველოს ტერიტორიაზე სტიქიური გეოლოგიური და ჰიდრომეტეოროლოგიური საფრთხეების შეფასებას, საფრთხეების და რისკების ზონირების რუკების შედგენას და ადრეული გაფრთხილების სისტემის სრულყოფას.

ასევე, მოგვხსენებათ, გარემოს ეროვნული სააგენტო ნიადაგის, წყლის და ჰაერის მონიტორინგს ახორციელებს. შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით მიმდინარე პროექტის ფარგლებში ჰაერის ნაწილში ინფრასტრუქტურული გაუმჯობესება იგეგმება, რაც ჰაერის სადგურების რაოდენობის ზრდას გულისხმობს.

შესაბამისად, სააგენტოს აქვს დონორებთან ურთიერთობის ძალიან კარგი და გრძელვადიანი გამოცდილება. სამომავლოდაც, მათი მხარდაჭერა ჩვენთვის უმნიშვნელოვანესია. ზემოთ ხსენებულ სტრატეგიული გეგმაში გამოიკვეთება საჭიროებები. განვითარებული გეგმა დაგვეხმარება ახალი პროექტების მოზიდვაში და განხორციელებაში. ჩვენ მზად ვართ მათთან ადგილი ვალდებულებები ზედმინევით ხარისხიანად შევასრულოთ და შევეჭიდოთ ახალ პროექტებსა და გამოწვევებს.



თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი მესაქონლეობის ფერმა



მარნეულის მუნიციპალიტეტის სოფელ დამია გურარაში, სახელმწიფოს ფინანსური მხარდაჭერით, ანარ სადიკოვმა თანამედროვე სტანდარტებით აღჭურვილი მესაქონლეობის ფერმა ააშენა.

ანარ სადიკოვმა მარნეულის მუნიციპალიტეტის სოფელ დამია გურარაში, მერძევეობის ფერმის მოწყობა დაიწყო. მან სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული შეღავათიანი აგროკრედიტით ისარგებლა. როგორც თავად აღნიშნავს, სახელმწიფო, სესხის ყოველწლიურ 11% უფარავს და მას მხოლოდ დამატებით 3%-ის გადახდა უწევს. ადგილობრივ ჯიშებთან ერთად, ამჟამად ფერმაში შვიცისა და ჰოლშტეინის ჯიშის პირუტყვიც ჰყავს. ფერმერი მერძეულ მიმართულებას ავითარებს. ფერმაში, ამ დროისთვის 70 სული პირუტყვია.

„გვინდა, რომ სულადობა ასამდე გავზარდოთ, ამის შესაბამისი შენობა გვაქვს და ასევე ფართის მომატების საშუალებასაც ვტოვებთ იმ შემთხვევისთვის, თუ კი-

დევ გავზრდით პირუტყვის რაოდენობას. ადგილობრივი ჯიშის ძროხების წველადობა ძალიან დაბალია, ამიტომ აქცენტს ვაკეთებთ ჯიშების განახლებაზე და მომავალში, ეტაპობრივად მაღალპროდუქტიულ ჯიშებზე სრულად გადასვლა უნდა შევძლოთ. პირუტყვის მოვლა-პატრონობაში ოჯახთან ერთად ვარ ჩართული. მიწის დიდ ფართობებს არ ვფლობთ, ამიტომ ძირითადად საქონლისთვის საკვების ყიდვა გვინწევს. თუმცა, წელს უკვე ერთწლიანი სპეციალური ბალახი დავთესეთ და მომავალი სეზონიდან სხვა მრავალწლიანი ბალახების დათესვასაც ვაპირებთ, რისი საშუალებითაც წველადობას გავზრდით. ახალ ფერმაში ყოველდღიურად 4 ტონა ნედლეულს ვანარმოებთ“, - ამბობს ანარ სადიკოვი.

ფერმაში 20-მდე ადგილობრივია დასაქმებული. პროდუქციის რეალიზაცია ადგილობრივ ბაზარზე ხორციელდება.

საოკუპაციო ხაზთან მდებარე სასათბურე მეურნეობა



გიორგი ტალახაძე, ქარელის რაიონში საოკუპაციო ხაზთან ახლოს მდებარე სოფელ ცერონისში ცხოვრობს. ფერმერის განცხადებით, მას ყოველთვის უნდოდა საკუთარი სოფლისთვის რაიმე შეექმნა. მიწასთან მუშაობას ბავშვობიდან შეჩვეული იყო.

2016 წელს, მეგობრისგან შეიტყო შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის შესახებ. პროექტმა საშუალება მისცა იდეის განსახორციელებლად საჭირო თანხები შეღავათიანი პირობით მიეღო და საკუთარი ჩანაფიქრი სისრულეში მოეყვანა. ფერმერმა აიღო 30,000 ლარის სესხი, სადაც წლიურად მხოლოდ 2% -ის გადახდა უწევს და მოაწყო სასათბურე მეურნეობა.

მეურნეობაში დასაქმებულია 6-7 ადგილობრივი მოსახლე. სათბურში წლიურად 7 ტონა იაპონური იშვიათი ჯიშის პომიდორი მოყავთ, რომლის რეალიზაციაც ადგილობრივ ბაზარზე ხდება. ფერმერის განცხადებით, ბევრის გაკეთება შეიძლება სოფლის მეურნეობის მიმართულებით თუ ამის სურვილი არსებობს. გიორგი ტალახაძისთვის განსაკუთრებულად საპატიო საოკუპაციო ხაზთან

მდებარე სოფელში საქმიანობაა. მისი თქმით, რაც უფრო ბევრი ადამიანი დაუბრუნდება თავის მიწა-წყალს და გაამაგრებს ამ ადგილს, მით უკეთესი იქნება როგორც სოფლისთვის, ისე მთლიანად ქვეყნისთვის.

როგორც ფერმერი აღნიშნავს, მნიშვნელოვანია, რომ ადგილობრივი, ქართული პროდუქცია ბაზარზე სულ უფრო მეტ კონკურენციას უწევს იმპორტირებულ ანალოგებს, რაც დამატებით სტიმულს უქმნის ქართველ მეწარმეებს და აძლიერებს ქვეყნის ეკონომიკას.



„ჯუმიტი 2014“ დაფინანსებული საწარმო, სამეგრელოში



თემურ ვეკუა პროფესიით საინჟინრო ეკოლოგიის სპეციალისტია. თითქმის 20 წელია რაც სოფლის მეურნეობაში აქტიურად ჩართული და სხვადასხვა პროექტებს ახორციელებს.

თვლის, რომ რეგიონის მასშტაბით მცირე გადამამუშავებელი საწარმოები უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებენ სოფლად მცხოვრები მოსახლეობისთვის სოციალური მდგომარეობის გამოსწორების, შემოსავლის გაზრდის და საკუთარი მცირე ფერმერული მეურნეობების შექმნის სტიმულირების საქმეში.

თემურ ვეკუას თქმით, დაფნა თხილთან ერთად სამეგრელოს რეგიონისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობის პროდუქტია, რადგან საქართველო, თურქეთთან ერთად, მსოფლიო ბაზრებზე დაფნის ხმელი ფოთლის ერთ-ერთი ძირითადი მიმწოდებელია.

„ამ ეტაპზე ჩვენი პროდუქტი წარმატებით იყიდება პოსტ საბჭოთა სივრცის

რამდენიმე ქვეყანაში. საწარმოში უკვე დანერგულია ISO: 22 000 სერტიფიკატი, რაც „ჯუმიტი 2014“-ს გზას უხსნის ახალი საქსპორტო ბაზრებისკენ, როგორც ბიკაა ჩინეთი, დასავლეთ ევროპა და ამერიკის შეერთებული შტატები. საწარმოში მუდმივად 15 ადგილობრივი მაცხოვრებელია დასაქმებული და მათი რიცხვი სეზონურად ორმაგდება“- აღნიშნავს თემურ ვეკუა.

„ჯუმიტი 2014“ დაფნის გადამამუშავებელი საწარმო, სამეგრელოში, ჩხოროწყუში 2019 წელს ამოქმედდა. თემურ ვეკუას განცხადებით, რომ არა სახელმწიფოს მხარდაჭერა, საწარმოს აშენებას საკუთარი სახსრებით ვერ შეძლებდნენ. ჯამში, თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი საწარმოს ასაშენებლად 1,500,000 ლარის ინვესტიცია განხორციელდა, საიდანაც მენარმე გრანტის სახით სახელმწიფოსგან 376,000 ლარით დაფინანსდა.

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში, სადრენაჟე არხების აღდგენითი სამუშაოები მიმდინარეობს



შპს „საქართველოს მელიორაცია“, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში, სადრენაჟე სისტემის აღდგენით სამუშაოებს ატარებს. ხე-ბუჩქნარისა და ნატანი მასისგან 25 კილომეტრამდე სიგრძის კოლექტორული და შემკრები არხები იწმინდება, ეწყობა მილხიდები.

წარინობის გაზრდას უზრუნველყოფს. შედეგად, სოფელ შრომაში 170 ჰექტარი მიწის ფართობი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებას შეიძენს, რაც აღნიშნულ ტერიტორიაზე სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების შესაძლებლობას აჩენს.



საქართველოს მელიორაციის გენერალური დირექტორი თენგიზ ნასარიძე მიმდინარე სამუშაოებს გაეცნო და ადგილობრივ მოსახლეობას შეხვდა.

თენგიზ ნასარიძის განცხადებით, ჩატარებული სამუშაოები არხის გამტარუ-





გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, 2021-22 წლებში, წიაღის უკანონო მოპოვების 847 ფაქტი გამოავლინეს

რა რაოდენობის ჭარიმის გადახდა უნევთი წიაღის უკანონო მოპოვებლებს

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში ეფექტიანი სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება, ასევე ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტისთვის პრიორიტეტულია. დეპარტამენტის თანამშრომლები, ქვეყნის მასშტაბით 24-საათიან პატრულირებას ახორციელებენ და თითოეულ სამართალდარღვევაზე შესაბამის რეაგირებას ახდენენ.

2021-22 წლებში წიაღის უკანონო მოპოვების 847 ფაქტი გამოავლინეს

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, ბოლო ორი წლის განმავლობაში, წიაღის უკანონო მოპოვების 847 ფაქტი გამოავლინეს. მათგან 65 ფაქტი სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს. სამართალდარღვევებიდან 432 ფაქტი გამოვლენილია გასული წლის განმავლობაში, 415 კი - 2022 წლის მხოლოდ პირველ 6 თვეში.

იმერეთი - ყველაზე მეტი, 289 სამართალდარღვევა გამოვლენილი

აჭარა - 123

სამეგრელო-ზემო სვანეთი - 101

კახეთი - 99

ქვემო ქართლი - 60

მცხეთა-მთიანეთი - 51

შიდა ქართლი - 45

გურიაში - 35

რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო სვანეთი - 21

სამცხე-ჯავახეთი - 20.

სამართალდარღვევები გამოვლენილია დედაქალაქშიც - გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, თბილისში წიაღის უკანონო მოპოვების 3 ფაქტი აღკვეთეს.

სამართალდამრღვევები უკანონოდ მოიპოვებდნენ ისეთ წიაღისეულს, როგორცაა ქვიშა-ხრეში, ქვა-ლორღი, ბაზალტი, კირქვა, სილიკო მანგანუმის ნარჩენი (წიდა), ტეშენიტი, ინერტული მასალა და სხვა.

სამართალდამრღვევების მიმართ შედგა შესაბამისი დოკუმენტაცია. მასალები, განხილვის ან შემდგომი რეაგირების მიზნით, შესაბამის უწყებებში გადაიგზავნა.

რა სანქციები მოჰმდებს წიაღის უკანონო მოპოვებლებს

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლს (გარდა სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიის ან წიაღით სარგებლობის ლიცენზიის პირობების შესრულების კონტროლისა) საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, მათ შორის, მის ტერიტორიულ წყლებში, კონტინენტურ შეღფსა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში. სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიის მფლობელი სუბიექტების საქმიანობის

შემოწმება (ლიცენზიის პირობების შესრულების კუთხით) კი, მინერალური რესურსების ეროვნული სააგენტოს კომპეტენციაა.

საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 57 პრიმა (1) მუხლის შესაბამისად, სათანადო ლიცენზიის გარეშე წიაღით სარგებლობა გამოიწვევს სამართალდამრღვევის დაჯარიმებას 1000-დან 1500 ლარამდე, სამართალდარღვევის იარაღისა და სამართალდარღვევის ობიექტის (მყარი სასარგებლო წიაღისეულის) კონფისკაციით. თუმცა, საქმის განხილველ სასამართლოს ინდივიდუალური გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობაც აქვს.

თუ სამართალდარღვევის ობიექტი (მყარი სასარგებლო წიაღისეული) განთავსებულია სატრანსპორტო საშუალებაზე, საქმის განხილვის დასრულებამდე ხდება სატრანსპორტო საშუალების დროებით ჩამორთმევა მასზე განთავსებულ მყარ სასარგებლო წიაღისეულთან ერთად და სატრანსპორტო საშუალების სპეციალურ დაცულ სადგომზე გადაყვანა. ტრანსპორტირებისა და სადგომზე შენახვის ხარჯები დაეკისრება სამართალდამრღვევს. სატრანსპორტო საშუალება მის მფლობელს (მესაკუთრეს) დაუბრუნდება სამართალდარღვევის საქმეზე შესაბამისი გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, ჭარიმის გადახდის და წიაღით უკანონოდ სარგებლობისათვის დაკისრებული გარემოსათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურების დამადასტურებელი დოკუმენტის და სატრანსპორტო საშუალების სარეგისტრაციო მოწმობის ან მინდობილობის

წარმოდგენის შემთხვევაში. გარდა ამისა, ტრანსპორტირების განმახორციელებელი ან/და სატრანსპორტო საშუალების მესაკუთრე ვალდებულია ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების შესახებ ოქმების შედგენის უფლებამოსილების მქონე ორგანოს თანამშრომელთა ზეპირი მოთხოვნის შემთხვევაში, მყარი სასარგებლო წიაღისეულით დატვირთული სატრანსპორტო საშუალება გადაიყვანოს სპეციალურ დაცულ სადგომზე, ხოლო საქმის განხილველი ორგანოს მიერ მყარი სასარგებლო წიაღისეულის კონფისკაციის შემთხვევაში - მყარი სასარგებლო წიაღისეული განათავსოს მითითებულ ადგილას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სამართალდამრღვევს ოქმის შედგენის უფლებამოსილების მქონე ორგანოს თანამშრომელთა უფლებების განხორციელებისა და მოვალეობების შესრულებისათვის ხელის შეშლის გამო, ჭარიმის სახით, 5000 ლარის გადახდა მოუწევს.

წიაღით (გარდა მინისქვეშა მტკნარი წყლისა) სათანადო ლიცენზიის გარეშე ადმინისტრაციული სახდელების დადების შემდეგ სარგებლობა, ასევე ისეთი შემთხვევა, როდესაც წიაღის უკანონო მოპოვებამ მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია, სისხლის სამართლებრივ დანაშაულად ითვლება. ასეთი ქმედებები, სისხლის სამართლის კოდექსის 299-ე მუხლის შესაბამისად, ისჯება ჭარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთიდან სამ წლამდე. იგივე ქმედება, ჩადენილი არაერთგზის კი, ისჯება ჭარიმით, ან თავისუფლების აღკვეთით, ვადით სამიდან ხუთ წლამდე.



საქართველოში სატყეო სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა

ECO.GEORGIA



კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ), შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) და საქართველოს მთავრობის მიერ დაფინანსებული პროექტი „საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა ტყის დეგრადაციით გამოწვეული სატყეოს აირების ემისიების შემცირებისთვის“ შემუშავდა საქართველოში სატყეო სექტორის მხარდაჭერის, კლიმატის ცვლილების შერბილებისა და მიმდინარე სატყეო რეფორმის განხორციელებაში წვლილის შეტანის მიზნით.

პროექტი ტყის აღდგენის, ტყის კარგვის შემცირების, ტყის მდგრადი მართვისა და კონსერვაციის გზით ხელს შეუწყობს ტყის ნახშირბადის მარაგების გაზრდას, ასევე დაეხმარება ენერჯო ეფექტური და ალტერნატიული საწვავისთვის ბაზრის განვითარებას, საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას და ადგილობრივი თვითმმართველობის როლის გაზრდას ტყის მდგრად მართვაში, ცნობიერების ამაღლების, პროფესიული უნარ-ჩვევების გაუმჯობესებისა და შესაბამისი პოლიტიკისა და რეგულაციების მეშვეობით.

პროექტი შედგება 3 კომპონენტისგან:



პროექტის ბიუჯეტი 175.44 მლნ ევრო, აქედან:

- საქართველოს მთავრობა - 118.06 მლნ ევრო
- კლიმატის მწვანე ფონდი - 32.79 მლნ ევრო
- გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტრო - 10 მლნ ევრო
- შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო - 4.09 მლნ ევრო
- საფინანსო ორგანიზაციის წვლილი - 10.50 მლნ ევრო

სარგებელი ადგილობრივი მოსახლეობისთვის:

- საწვავი ხე-ტყის საიმედო მიწოდება ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ
- ენერჯის ღირებულების შემცირება დაახლოებით 50%-ით
- მაღალი ხარისხის, გამძლე ღუმელი 10 წლიანი ექსპლუატაციის ვადით
- მიმზიდველი ფინანსური პაკეტი ენერჯოეფექტური ღუმელის შესაძენად
- შიდა ჰაერის დაბინძურების შემცირება
- საწვავის ფართო არჩევანი
- დამატებითი სამუშაო ადგილები და განათლება

სარგებელი ადგილობრივი თემებისა და მენარმეებისთვის:

- აქტიური მონაწილეობა ტყის მართვის დაგეგმვასა და განხორციელებაში
- გაუმჯობესებული უნარები და ცოდნა სატყეო სექტორში
- ფორმალური დასაქმების შესაძლებლობები და ოჯახების შემოსავლის გაზრდა
- სანდო და ხარისხიანი საწვავი ხე-ტყის მიწოდება ეროვნული სატყეო სააგენტოს საქმიანი ეზოების მეშვეობით
- ფინანსური მხარდაჭერა ადგილობრივი მენარმეებისთვის
- ღუმელებისა და ალტერნატიული საწვავის ადგილობრივი მწარმოებლების მხარდაჭერა
- შერჩეული საქმიანობების ღირებულებათა ჯაჭვის გაძლიერება (არამერქნული ტყის პროდუქტების (NTFP), მერქნული ტყის პროდუქტის (TFP) და ეკოტურიზმის)
- დამატებითი სამუშაო ადგილები და განათლება

ECO.Georgia ხორციელდება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ეროვნული სატყეო სააგენტოს, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის, სოფლის განვითარების სააგენტოს, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროსა და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) ერთობლივი ძალისხმევით.

პროექტის სამიზნე რეგიონებია: გურია, მცხეთა-მთიანეთი, კახეთი.

პროექტის განხორციელების პერიოდია: 2021-2028 წლები.

პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია: ინფორმაციული და ტექნიკური საკონსულტაციო დახმარების განევა საწვავი ხე-ტყის მომხმარებლებისთვის სამიზნე რეგიონებში (82 000 ოჯახისთვის) და ქვეყნის სხვა სასოფლო დასახლებებში (160 000 ოჯახისთვის), ასევე, სატყეოს აირების ემისიების შემცირება (6 მილიონი ტონა CO₂ექ-ით) სახელმწიფოს მიერ მართული ტყის ტერიტორიების (250 000 ჰექტარზე) ტყის მდგრადი მართვის პრინციპების დანერგვის შედეგად.

სამიზნე რეგიონები და მუნიციპალიტეტები:



მცხეთა-მთიანეთი

- ✓ თიანეთი

გურია

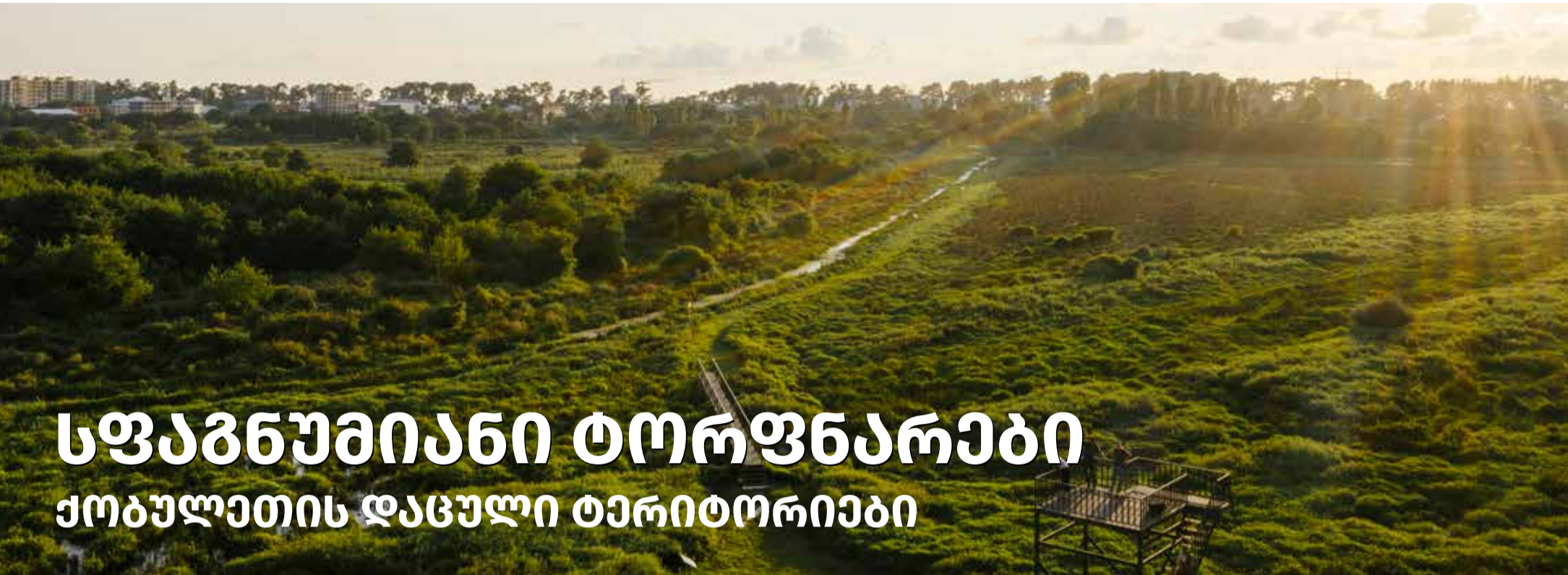
- ✓ ჩოხატაური
- ✓ ლანჩხუთი
- ✓ ოზურგეთი

კახეთი

- ✓ ახმეტა
- ✓ ყვარელი
- ✓ თელავი
- ✓ დედოფლისწყარო



საქართველოს დაცული ტერიტორიების უნიკალური ბიომრავალფეროვნება



სფაგნუმური ტორფნარები ქობულეთის დაცული ტერიტორიები

ქობულეთი, აჭარის ულამაზეს ზღვისპირა სანაპიროზე, ერთ-ერთი ყველაზე კობულარული საპროტექტო ქალაქია. ქობულეთის სანაპიროდან 2 კმ-ში კი, ქობულეთის უნიკალური დაცული ტერიტორიები მდებარეობს, რომელსაც აუცილებლად უნდა ეწვიოთ თუ განსხვავებული საქართველოს აღმოჩენას გადაწყვეტთ.

ქობულეთის ქარბტენიანმა ტერიტორიებმა საერთაშორისო ყურადღება 1996 წელს მიიპყრო, ამავე წლიდან მას რამსარის კონვენცია იცავს. ქობულეთის დაცული ტერიტორიები კი, საერთაშორისო მნიშვნელობის მაღალი ღირებულებების მქონე ბუნებრივი მემკვიდრეობის, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი, უნიკალური ქარბტენიანი ეკოსისტემების გადარჩენის მიზნით, 1999 წელს დაარსდა. დღეს, ქობულეთის ეროვნული პარკი UNESCO-ს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის ნუსხაში ღირსეულ ადგილს იკავებს და მას მსოფლიოს არაერთი ქვეყნიდან სტუმრობენ მოგზაურები.

ქობულეთის წყალქარბი ტერიტორიები საქართველოში და მთელ კავკასიაში მნიშვნელოვან სფაგნუმური ბალახოვან ქარბტენიანებს წარმოადგენს, სადაც მსოფლიოში ერთადერთი შეღწევადი ტიპის ტორფნარი „ისპანი 2“ მდებარეობს.

სიმწვანეში ჩაფლული ტორფნარები გლობალური უნიკალურობით გამოირჩევა. ის განსაკუთრებულ სანახაობას წარმოადგენს და მისი ხილვა საოცარ შთაბეჭდილებებს იწვევს.

ისპანის სფაგნუმური ტორფნარები მესამეული პერიოდის გამყინვარების დროინდელია, განსაკუთრებული უნიკალური კლიმატი და ნალექების სიუხვე, ხელსაყრელ პირობებს ქმნის ცოცხალი

სფაგნუმური ტორფნარების არსებობისთვის.

ისპანი II-ის უნიკალურობა ატმოსფერული ნალექების მაქსიმალურ რაოდენობასთანაა დაკავშირებული, რომელიც თავის მხრივ სეზონების მიხედვით თანაბრად ნაწილდება. ასევე, ის ახდენს გავლენას რეგიონულ კლიმატზე, ჰაერის ტენიანობასა და ტემპერატურაზე.

ისპანის ტორფნარებს უდიდესი ისტორიული ინფორმაცია აქვთ შემონახული, ვინაიდან ტორფის „მატრიცა“ ხელს უშლის აქ შენახული მასალის გახრწნას. ტორფის ხავსიან ქაობებს, მცენარეთა ნაშთებსა და მტვრის მარცვლებს უდიდესი საინფორმაციო ღირებულება გააჩნია. ისინი ჩვენს წარსულზე, გასულ გეოლოგიურ ეპოქებზე მოგვითხრობენ.

გარდა ამისა ტორფნარები ინახავენ არქეოლოგიურ ძეგლებს. ისპანის მიმდებარე, სფაგნუმური-ტორფიანი ქაობების არქეოლოგიური გათხრისას ნაპოვნი ტორფქვეშა ენეოლით-ადრებრინჯაოს ხანის ნამოსახლარები, რომლებიც ძველი წელთაღრიცხვის IV და III ათასწლეულის მიჯნის დროინდელია.

აქ 6-5 ათასი წლის წინ დასახლებულა ადამიანი. ძველი წელთაღრიცხვით მესამე ათასწლეულის შუა ხანებში დაიწყო დათბობა და ზღვის დონის აწევა, რამაც ხელი შეუწყო დაქაობების პროცესს. ისპანის ტორფქვეშა ნამოსახლარი 1964 წელს აღმოაჩინეს და იგი უძველესი სამინათმოქმედო კულტურის ძეგლია კოლხეთში. აქ აღმოჩენილია ორი სხვადასხვა პერიოდის ნაგებობათა ნაშთები. ნამოსახლარების გათხრისას კი, კერამიკული ნაწარმი, ხელსაფქვაკები, ბრინჯაოს იარაღები და ჩამოსასხმელი ყალიბები, თიხის მცირე ქანდაკებები, ნაბლის, რკოს ნაჭუჭები და სხვა.

**საქართველოს დაცული ტერიტორიები
გაერთიანებული დაცული
ტერიტორიების აღმოსაჩენად!**
**იპოვებინათ და შეაგროვათ
დაუძინებელი ენოქიები!**



თეთრი ხავსი, სფაგნუმი



წყლის სამყურა - საერთაშორისო "წითელი წიწვი" სახეობა გავრცელებულია მხოლოდ სახელმწიფო ნაკრძალში



საერთაშორისო მნიშვნელობის ქარბტენიანი ტერიტორია, UNESCO-ს ბუნებრივი მემკვიდრეობა



საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

საქართველო უნიკალური ბიომრავალფეროვნებით გამოირჩევა. სუბტროპიკული კლიმატის ქვეყნებს შორის საქართველო ერთ-ერთი უმდიდრესია ფლორისტული თვალსაზრისით. ასევე, საქართველო კულტურულ მცენარეთა

წარმოშობისა და მრავალფეროვნების ერთ-ერთი ცენტრია. საქართველოს ბუნება განთქმულია ფლორისა და ფაუნის ათასობით ადგილობრივი სახეობით.

საქართველოში გავრცელებულია მცენარეების 4130 სახეობა, მათ შორის,

300-მდე კავკასიისა და საქართველოს ენდემია. ქვეყნის ტერიტორიის თითქმის მესამედი დაფარულია ტყით, რომელიც ძირითადად კონცენტრირებულია მთებში. აღმოსავლეთის მთისწინეთში დომინირებს ფართო წიწვოვანი ხეები.

შავი ზღვის სანაპიროების ტყეები განსაკუთრებით მდიდარია და მრავალფეროვანია, აქ ნახავთ ალპურ და სუბალპურ მდელოებს, ულამაზესი ბუჩქების ბალახს და ტროპიკულ ტყეს. ხშირად გვხვდება რელიქტური ფიჭვის სახეობები.

ელდარის ფიჭვი PINUS ELДАРICA



ლგულიანია. იგი ქსეროფიტი მცენარეა. ძლიერი სიცხის პირობებშიც კარგად ხარობს. მისი გაშენება შეიძლება ფერდობებზე. ფიჭვის წიწვები შეიცავს ეთეროვან ზეთებს, C-ვიტამინს. ველურად იზრდება მხოლოდ ამიერკავკასიაში, საქართველოსა და აზერბაიჯანის საზღვარზე, ეილარ-ოულის ქედის ფერდობებზე, ელდარის ველის მახლობლად, მდინარე იორის მარჯვენა ნაპირას, ზღვის დონიდან 450-600 მ-ზე. ელდარის ფიჭვი ღვიასთან ერთად მეჩხერ კორომებს ქმნის. კავკასიაში მოზარდ ფიჭვებთან შედარებით ყველაზე უფრო გვალვამძლეა, ნიადაგის მიმართ – ნაკლებმოთხოვნი. იზრდება თხელ, ქვიან ნიადაგზე, კარგად ხარობს კირიან და მცირედ დამლაშებულ ნიადაგზეც. ტიპური სინათლის და სითბოს მოთხოვნი მცენარეა. ზიანდება – 20°C-ზე მეტი ყინვის დროს, ცუდად იტანს ხანგრძლივ, მშრალ ზამთარს. ფართოდ იყენებენ აღმოსავლეთ საქართველოს მშრალ რაიონებში, კერძოდ თბილისში, ეროზირებული ფერდობების გასამწვანებლად (ზღვის დონიდან 600-700 მ სიმაღლემდე).

ელდარის ფიჭვი ტანდაბალი მცენარეა, რომელიც ქოლგისებურ ვარჯს იკეთებს. მერქანი მკვრივი, გამძლე აქვს, წითე-

ნაბლი CASTANEA



ნაბლი თაფლოვანი მცენარეა, მისი არეალი მკვეთრად შემცირდა, ამიტომ შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში. ნაბლი ერთ-ერთი მაღალი, 35 მ-მდე სიმაღლის ხეა, დიამეტრი კი საშუალოდ 1 მეტრამდეა. ნაბლი იფოთლება აპრილ-მაისში, ყვავის ივნის-ივლისში, ნაყოფი მწიფდება და სცივია სექტემბერ-ოქტომბერსა და ზოგჯერ ნოემბერში, რამდენიმე წლის განმავლობაში ერთხელ უხვად ნაყოფმსხმოიარობს, ცოტა კი თითქმის ყოველ წელს ასხია. გავრცელებულია უფრო მეტად დასავლეთ საქართველოში (აფხაზეთი, სამეგრელო, რაჭა, იმერეთი, აჭარა, გურია).

აღმოსავლეთ საქართველოში გვხვდება ბორჯომის ხეობაში, სურამ-ქვიშხეთში, ცხინვალის რეგიონში, კახეთში ალაზნის მარცხენა ნაპირზე გავრცელებული ახმეტიდან აზერბაიჯანის საზღვრამდე. გავრცელებულია ბარსა და მთის შუა სარტყელში ზღვის დონიდან 1500 მეტრამდე. იგი მეზოფიტი და სიცივის ნაკლებ ამტანი ჯიშია. კარგად იზრდება მთის შუა სარტყელში, ტენით უზრუნველყოფილ ღრმა ნოყიერ ნიადაგებზე. მისი მერქანი მეტად მაღალხარისხოვანი და ფრიად გამძლეა ლპობისა და მავნე ენტომოფაუნის მიმართ.

საქართველოს ორნიტოფაუნაში დაფიქსირებულია 386-403 ფრინველი მათ შორის მობინადრე, მობუდარი, გადამფრენი, ერთულად შემომფრენი და სხვა. აქედან მობინადრე და მობუდარია 210-მდე სახეობა.

წითური ყანჩა PURPLE HERON / ARDEA PURPUREA



ლი და მისი კისერი S-ის ფორმას იღებს. გრძელი თითების წყალობით ადვილად გადაადგილდება ქაობიან ნიადაგზე. თუ ლელიანში რაიმე შეაშინებს, იჭიმება და ნისკარტს ვერტიკალურად სწევს, რითაც გარემოსთან მაქსიმალურად შერწყმას ახერხებს და ნაკლებად შესამჩნევი ხდება. აქტიურია გამთენიისას, შებინდებისას და შეწყვილების პერიოდში.

წითური ყანჩა, როგორც წესი, მარტო ნადირობს – გაუნძრევლად დგას, ან ძალიან ნელა მოძრაობს და დანახვისთანავე მსხვერპლს სწრაფად იჭერს ნისკარტით. ბუდეს წყალთან ახლოს, ლერწმის ღეროებითა და ჯოხებით აკეთებს. წყლის დონის აწევის, ან დაწევის შემთხვევაში შეიძლება ბუდის მითოვება და ახლის აშენება მოუწიოს. უმთავრესად იკვებება 20 სმ-მდე სიგრძის თევზებით, რომლებსაც ყარაულობის შემდეგ იჭერს. დაჭერის შემდეგ მსხვერპლს შებერტყავს, რათა მოაბრუნოს სასურველი პოზიციისაკენ და ყლაპავს თავით წინ. აგრეთვე ჭამს მწერებს. ძველ ბერძნებს სჯეროდათ, რომ ყანჩა ღმერთების დესპანი იყო.

წითური ყანჩა, სხვა დიდი ზომის ყანჩებთან შედარებით, იშვიათად ჯდება ხეებზე და დასვენებისთვის უპირატესობას ხმელეთს ანიჭებს. დაფრინავს ნელა. ფრენის დროს ფეხები უკან აქვს გაჭიმუ-

კოლხური ხოხობი COMMON PHEASANT

კოლხური ხოხობი პირველად ძველმა ბერძნებმა მდინარე ფაზისის (დღევანდელი რიონი) ჭალაში აღმოაჩინეს და სწორედ აქედან მოდის მისი ლათინური სახელწოდება Phasianus colchicus. მამრი ხოხობი ძლიერ განსხვავდება მდედრისგან – შთამბეჭდავი, ფერადი ბუმბული და გრძელი, ნაწვეტებული, ზოლიანი კუდი ამშვენებს. მდედრი შედარებით მომცროა, უფრო მოკლე კუდი და მოყავისფრო-მოყვითალო შეფერილობა აქვს. კოლხური ხოხობი პოლიგამი ფრინველია და ერთ მამრს რამდენიმე

მდედრისგან შემდგარი „ჰარემი“ აქვს. ამ ჯგუფში 2-დან 18-მდე მდედრია გაერთიანებული. „ჰარემის“ შეკრებას მამრი ადრეულ გაზაფხულზე, ხმამაღალი ყვირითა და ფრთების ფართხუნით იწყებს. საკუთარი ტერიტორიის დასაცავად მას სხვა მამრებთან კონკურენცია და ბრძოლა უწევს. მშობლის მოვალეობების შესრულებით ძირითადად მდედრია დაკავებული. ის აშენებს ბუდეს, დებს კვერცხებს, ჩეკს წინილებს და ზრუნავს მათ გამოზრდაზე.



ხეხილის სარეველები

მეხილეობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგია; თესლოვანი ხეხილიდან ყველაზე მეტად გავრცელებულია: ვაშლი და მსხალი, ხოლო კურკოვანებიდან: ატამი, ქლიავი, ვაშლატამა, ალუჩა, ბალი, ალუბალი, გარგარი.

ხეხილს აქვს კვებითი და დიეტური ღირებულება, მათი ნაყოფები შეიცავენ ნახშირწყლებს, ორგანულ მჟავებს, მინერალურ მარილებს, პექტინოვან, მთრიმლავ ნივთიერებებს, უკრედისს, ვიტამინებს, მიკროელემენტებს, ანტიბიოტიკებს, რაც აძლიერებს ადამიანის იმუნურ სისტემას; მათი ნაკლებობა კვების რაციონში იწვევს სერიოზულ დაავადებებს, მაგალითად, ვაშლში დადგენილია ქიმიური ნაერთების არსებობა, რომლებიც ბოჭავენ ადამიანისთვის მავნე რადიოაქტიურ ნივთიერე-

ბებს და უზრუნველყოფენ მათ გამოყოფას ორგანიზმიდან. ხეხილის ნაყოფები გამოიყენება როგორც ნედლი სახით, ისე გადამამუშავებელ მრეწველობაში, ამზადებენ წვენებს, ხილფაფას, მურაბას, ჩირს, ცუკატებს, ჟელეს, ჯემს, კომპოტს, ასევე მზადდება მსხლის თავლი (ბექმეზი), ხოლო ვაშლის ჯიში „ანტონოვკა“ ვარგისია დასამწნილებლად.

ხეხილს დიდ ზიანს აყენებენ სხვადასხვა მავნე ორგანიზმები (მავნებლები, დაავადებების გამომწვევები, სარეველები). თესლოვანი და კურკოვანი ხეხილის ბაღებში გავრცელებული სარეველებია: ჟუნჭურუკი (*Stallaria media* (L.) Cyr.), სპერგულა (*Spergula* L.), თეთრი სასტვენა (*Melandrium album* (Mill.) Garcke), წინმატურა (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medic.), ძალყურძენა (*Solanum nigrum*

L.), ცოცხა-ბალახი (*Apera spica-venti* (L.) P. B.), მწყერფხა (*Digitaria ischaemum* L.), შავთარა (*Fumaria officinalis* L.), ბოლოკა (*Rapistrum rugosum* (L.) All.), შალგი (*Brassica campestris* L.), ლემა (*Datura stramonium* L.), ავშანფოთლიანი ამბროზია (*Ambrosia artemisiifolia* L.), შვითა (*Equisetum* L.), შვრიუკა (*Avena fatua* L.), ბურჩხა (*Echinochloa crus-galli* (L.) R. et Sch.), ნაცარქათამა (*Chenopodium album* L.), გვირილა (*Matricaria* L.), ჭიჭლაყა (*Amaranthus retroflexus* L.), დედოფლისთითა (*Veronica arvensis* L.), მხოხავი ჭანგა (*Agropyrum repens* (L.) P. B.), ნარი (*Cirsium arvense* L.), ჩვეულებრივი მათიტელა (*Polygonum aviculare* L.), გლერტა (*Cynodon dactylon* (L.) Pers.), ხვართელა (*Convolvulus arvensis* L.), ღიჭა (*Sonchus arvensis* L.), ქუთქუთა (*Thlaspi arvense* L.) და სხვა.

ერთლიანი ან ორწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა მრავალძარღვასებრთა ოჯახიდან; ღერო - მხოხავი, შებუსული, დატოტვილი, სიგრძით 5-30 სმ; ფოთლები - მოპირდაპირედ ან მორიგეობით განლაგებული, მოკლე ყუნწიანი გული-სებურ - კვერცხისებრი; ყვავილი - ღია ცისფერი, ყვავილობს გაზაფხულიდან შემოდგომამდე; ნაყოფი - კოლოფი უკუკვერცხისებრი, სიგრძე 3-4 მმ, ნაყოფს იძლევა ივლისიდან.

მხოხავი ჭანგა - AGROPYRUM REPENS (L.) P. B.



მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი, აბეზარი, ძლიერ საშიში სარეველა მცენარეა მარცვლოვანთა ოჯახიდან; ფესურა - გრძელი, ვრცელდება, როგორც ჰორიზონტალურად, ისე ვერტიკალურად 5-15 სმ-მდე; ღერო - სწორი, სიმაღლე 40-150 სმ; ფოთოლი - შიშველი, ბრტყელი, ხაზურა; ყვავილედი - რთული თავთავი.

გლერტა - CYNODON DACTYLON (L.) PERS.



მრავალწლიანი, ფესურიანი, ბალახოვანი სარეველა მცენარეა მარცვლოვანთა ოჯახიდან 15-50 სმ სიმაღლის; ღერო დატოტვილი, სწორი; ფოთლები ლანცეტისებრი, უხეში; ყვავილედი - თავთავი წვრილი; მარცვალი ოვალურ - კვერცხისებრი, ყავისფერი, სიგრძე 1.25-1.75 მმ, ერთი მცენარე იძლევა 10000 თესლს, რომელიც სიცოცხლისუნარიანობას ინარჩუნებს 10 წელიწადს.

წინმატურა - CAPSELLA BURSA-PASTORIS (L.) MEDIC.



ერთლიანი, ბალახოვანი, სარეველა მცენარეა ჯვაროსანთა ოჯახიდან; ფესვი - მთავარღერძა; ღერო - სწორი, მარტივი, დატოტვილი, სიმაღლე 20-60 სმ; ფოთოლი - მორიგეობით განლაგებული, მჯდომარე, მოგრძო - ლანცეტისებრი; ყვავილი - წვრილი, ყვავილობს აპრილიდან აგვისტომდე; ნაყოფი - ჭოტაკი, სიგრძე 5-8 მმ, გულისებრი.

ჟუნჭურუკი - STALLARIA MEDIA (L.) CYR.



ერთლიანი, ბალახოვანი, სარეველა მცენარეა მიხაკისებრთა ოჯახიდან; ფესვი - ფუნჯა; ღერო - სუსტი, მწოლიარე, ცილინდრული, დატოტვილი, 10 სმ-მდე; ფოთლები - კვერცხისებური, ბოლოში წაწვეტებული; ყვავილები - მცირე ზომის, თეთრი, ყვავილობს მაისიდან აგვისტოს ბოლომდე; ნაყოფი - კოლოფი, მოგრძო ფორმის; ერთი მცენარე იძლევა 15 000 თესლს, აღმოცენების უნარს ინარჩუნებს 2-5 წლის განმავლობაში.

სპერგულა - SPERGULA L.



ერთლიანი, ბალახოვანი სარეველა მცენარეა მიხაკისებრთა ოჯახიდან, 15-20 სმ სიმაღლის; ფოთლები - ხაზურა; ყვავილები - მცირე ზომის, თეთრი, ყვავილობს ივნისიდან სექტემბრამდე; ნაყოფი - კოლოფი, კვერცხისებური ფორმის; მცენარე უპირატესობას ანიჭებს მჟავე და ტენიან ნიადაგებს.

ცოცხა-ბალახი - APERA SPICA-VENTI (L.) P. B.



საშემოდგომო, ერთლიანი, ბალახოვანი, მარცვლოვანი სარეველა მცენარეა; ფესვი - ფუნჯა; ღერო - სწორი, სიმაღლე 30-125 სმ; ფოთოლი - ბრტყელი, ხაზურა; ყვავილედი

- საგველა; მარცვალი - ლანცეტისებრ-კვერცხისებური, ვიწრო, ღრმა ღარით, სიგრძე 2.4-0.6 მმ, სიცოცხლისუნარიანობა 1-4 წელია, აღმოცენდება შემოდგომამდე, უპირატესობას ანიჭებს მსუბუქი მექანიკური შედგენილობის ნიადაგებს.

თეთრი სასტვენა - MELANDRIUM ALBUM (MILL.) GARCKE



ორწლიანი, შხამიანი სარეველა მცენარეა მიხაკისებრთა ოჯახიდან; ფესვი - მთავარღერძა; ღერო - სწორი, შებუსული, 30-100 სმ; ფოთლები - მოპირდაპირედ განლაგებული, მოგრძო-ლანცეტისებრი; ყვავილები - თეთრი, ყვავილობს ივლის-აგვისტოში; ნაყოფი - კოლოფი კვერცხისებური ფორმის; ერთი მცენარე ივითარებს 6000 თესლს.

შალგი - BRASSICA CAMPESTRIS L.



მრავალწლიანი, ბალახოვანი სარეველა მცენარეა ჯვაროსანთა ოჯახიდან. ფესვი - მთავარღერძა; ღერო - სწორი, დატოტვილი, შიშველი ან ოდნავ შებუსული, სიმაღლე 30-80 სმ; ფოთლები - მოგრძო გულისებრი, დაკბილული; ყვავილები - მოყვითალო-ოქროსფერი, ერთად შეკრებილი; ნაყოფი - ჭოტაკი, მოგრძო, ერთი მცენარე ივითარებს 10 000 თესლს.

შავთარა - FUMARIA OFFICINALIS L.



ერთლიანი, ბალახოვანი, სარეველა მცენარეა შავთარასებრთა ოჯახიდან; ღერო - სწორმდგომი, დატოტვილი, შებუსული, სიმაღლე 20-30 სმ, ფოთლები - ორმაგფრთისებრდანიკვთული, მორიგეობით განლაგებული; ყვავილი - მოვარდისფრო-იასამნისფერი, სიგრძე 7-9 მმ, ყვავილობს ივნისიდან ოქტომბრამდე; ნაყოფი - კაკლეჭა ზემოთ შექყლეტილი, ნაოჭიანი, მონაცრისფრო - ყავისფერი, ერთ მცენარეზე ვითარდება 1500 თესლი.

ლემა - DATURA STRAMONIUM L.



ერთლიანი, ბალახოვანი, შხამიანი სარეველა მცენარეა ძალყურძენასებრთა ოჯახიდან, დიდი რაოდენობით შეიცავს ალკალოიდებს; ფესვი - მთავარღერძა, დატოტვილი, ძლიერი; ღერო - სწორი, დატოტვილი, 1.5 მ სიმაღლის; ფოთლები - მორიგეობით განლაგებული, კვერცხისებური, დაკბილული, წვეროში წაწვეტებული, ზედა მხრიდან მუქი მწვანე, ქვედა მხრიდან მონაცრისფრო; ყვავილები - ერთეული, კენწრული ან ფოთლის უბესთან განვითარებული, თეთრი, დიდი ზომის, არასასიამოვნო სუნით, ყვავილობს ივლის-აგვისტოში; ნაყოფი - ოთხბუდიანი კოლოფი, დაფარული ეკლებით; ერთ კოლოფში მნიშვნება 500-800 თესლი, ერთ მცენარეზე ვითარდება 25-45 ათასი თესლი.

დედოფლისთითა - VERONICA ARVENENSIS L.





ნუში

აპროჩევა ფარმეაბისთვის

წარმოშობა და გავრცელება

ნუში (*Prunus dulcis*, სინონიმი: *Prunus Amygdalus*) მრავალწლოვანი კაკალნაყოფიანების (Tree nuts) სამეურნეო ჯგუფის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი წარმომადგენელია, რომელიც ბოტანიკური და მორფოლოგიური ნიშნების მიხედვით კურკოვნების ჯგუფს მიეკუთვნება და გენეტიკურად გაცილებით ახლოს დგას ატამთან, ვიდრე ისეთ ტრადიციულ კაკლოვან კულტურებთან, როგორცაა კაკალი, თხილი, ფსტა, პეკანი და წაბლი.

ბუნებრივ ეკოსისტემებში ნუში წარმოადგენს საშუალო სიმაღლის (3-6 მეტრი) 20-30-სმ დიამეტრის შტამბის მქონე მრავალწლოვან ფოთოლმცვივან ხეს ან ბუჩქს, რომელიც ინტენსიურად ივითარებს დედატოტებს და შემოსავ ტოტებს. ხე ნაყოფების მოცემას იწყებს 3-5 წლის ასაკიდან, მოსავლიანობის პროდუქტიული პერიოდი 30-40 წელს შეადგენს, ხოლო სიცოცხლის ხანგრძლივობა 100-120 წელს აღემატება.

კვებითი ღირებულება და გამოყენების მიმართულებები

ნუში მეტად ძვირფასი საკვები პროდუქტია. მისი ნაყოფები შეიცავს მნიშვნელოვანი რაოდენობით მცენარეულ ცხიმებს, ცილებს და ნახშირწყლებს, ასევე ადამიანისათვის საჭირო მინერალურ ნივთიერებებს - კალციუმს, მაგნიუმს, მანგანუმს, სპილენძს, ფოსფორს და სხვ. ნუშის გული მდიდარია ვიტამინებით (E ვიტამინი, B2 (რიბოფლავინი)) და სხვა ანტიოქსიდანტური მოქმედების ნივთიერებებით. ნუშის მოხმარება ამცირებს სისხლში ქოლესტერინის შემცველობას, არეგულირებს სისხლის წნევას და აუმჯობესებს ადამიანის სასიცოცხლო ორგანოების (ღვიძლი, ნაღვლის ბუშტი) ფუნქციონირებას.

ნუშის გული უპირატესად მოიხმარება ნედლი, მოხალული ან დატკბილული სახით, თუმცა მისი გამოყენების სპექტრი საკმაოდ ფართოა, იგი წარმოადგენს მრავალი ქვეყნის სამზარეულოსა და საკონდიტრო მრეწველობის ერთ-ერთ აუცილებელ კომპონენტს. გარდა ამისა, ნუშის გადამუშავებით მიღებულ პროდუქტებს - ნუშის ზეთი, ფქვილი, რძე და სხვა, მიზნობრივი გამოყენება აქვს პარფიუმერულ და ფარმაცოლოგიურ წარმოებაში.

გარემო ფაქტორების მიმართ დამოკიდებულება

ნიადაგი - ნუში უპირატესობას ანიჭებს შედარებით ტუტე რეაქციის, ზომიერად ნაყოფიერ თიხნარ კარბონატულ ნიადაგებს. შედარებით შეზღუდულია მისი ზრდა ისეთ ნიადაგებზე, სადაც ტენიანობის დიდი ხნით შენარჩუნების საშუალება არსებობს. ნუშის ფესვთა სისტემას აქვს გაზრდილი მოთხოვნა ჟანგბადის მიმართ, ამიტომ კარგი აერაციის მქონე ნიადაგებს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. აღნიშნული თვისების გამო, მისი გაშენება შესაძლებელია ხირხატ-ქვიან ადგილებშიც.

ტემპერატურული რეჟიმი - ნუში სინათლისმოყვარე და საკმაოდ გვაღვაგამძლეა, მოსავლის მისაღებად მოითხოვს 2800-3200 Σ T > 5°C აქტიურ ტემპერატურათა ჯამს. ნუშის ზამთრის ყინვაგამძლეობა დამოკიდებულია გამოყენებულ საძირებზე და აღწევს -23-25°C-მდე (ზამთარგამძლეობის 5-9 ზონა).

ნალექები - ზოგადად, მცენარე ზომიერად ქსეროფიტია, მაგრამ მაღალი მოსავლიანობის მისაღწევად მოითხოვს რეგულარულ მორწყვას. საგულისხმოა, რომ იგი ცუდად ეგუება ზედმეტად სველ და ტენიან პირობებს, სადაც იგი ადვილად ზიანდება ფესვის სხვადასხვა დაავადებებითა და ასფიქსიით.

მავნებელ-დაავადებები - ნუშის კულტურის ინტეგრირებულ დაცვაში განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ ისეთი მავნე პათოგენების კონტროლს, როგორცაა, მავნებლებიდან - ხეხილის ზოლიანი ჩრჩილი, აღმოსავლური ნაყოფჭამია, წითელი აბლაბუდიანი ტკიპა, მწვანე ბუგრი და სხვა, რომლებიც უპირატესად აზიანებენ მცენარის ვეგეტატიურ ნაწილებს. ხოლო დაავადებებიდან - კლასტროსპოროზი, ბაქტერიოზი, მონილიოზი, ქეცი (კლადოსპორიუმი), ანთრაქნოზი, ფესვის ფიტოფტორა და სხვ.

მორფოლოგიური ნიშნები

ხე - ნუშის ხის საშუალო სიმაღლე 4-6 მეტრია, თუმცა ზოგიერთი ეგზემპლარი 10 მ სიმაღლეს აღწევს. ხე ივითარებს როგორც ცენტრალურ ვერტიკალურ ზრდის, ასევე ლატერალურ გვერდით ფესვებს, რომლებიც მეტად აქტიურად იზრდება და ხშირად მნიშვნელოვნად სცილდება ხის ვარჯის პროექციას.

ვარჯი - ბუნებრივ პირობებში ნუშის ვარ-

ჯი განიერპირამიდულია, გვხვდება ჯიშები ზემოთ ამართული, ნახევრად ამართული და ქვემოთ დაშვებული ტოტებით. ვარჯი შესაძლოა იყოს ჩახშირებულ, ან შედარებით ნაკლებად ჩახშირებული.

შტამბი - ნუშის ხის შტამბი ღია ყავისფერი, ყავისფერი, ან ნაცრისფერია, 10 - 30 სმ დიამეტრის, უხეში, ხაოიანი, ზოგჯერ ზოლებიანი დატალღული ზედაპირით. მისი სიმაღლე ბუნებრივ პირობებში 100 - 130 სმ-ია.

ვეგეტატიური და სანაყოფე ტოტები

- ნუში ძირითადად მსხმოიარობს მრავალწლიან სანაყოფე დეზებზე, ზოგიერ ჯიშს ახასიათებს ერთწლიან სანაყოფე ტოტებზე მსხმოიარობაც. სანაყოფე დეზები ისახება მეორე წლის სანაყოფე ტოტებზე, როგორც წესი ზედა კვირტი ყოველთვის ვეგეტატიურია, ხოლო ქვედა კვირტები საყვავილე. ხელსაყრელ პირობებში ზედა ვეგეტატიური კვირტიდან იზრდება ერთწლიანი ყლორტი, რომელიც შემდეგ წელს ასევე ივითარებს სანაყოფე კვირტებს.

ფოთოლი - ნუშის ფოთოლი ფორმით უპირატესად ლანცეტისებურია, თანაფოთოლაკებით, ერთფირფიტისანი, 5-10 სმ სიგრძის. ფოთლის წვერი წაწვეტებული, ან მომრგვალებული ბოლოთი. ფირფიტის ორივე მხარე პრილა და მწვანე შეფერვისაა. კიდე წვრილად დაკბილური, ან კიდეშლიანი. ყუნწი ძირითადად მოკლე, ან საშუალო სიგრძისაა, რომელზეც განთავსებულია მორგვალეული-სფერული ფორმის 1-4 ცალი ჯირკვალა.

ყვავილი - ნუშის ყვავილი წარმოადგენს ორსქესიან ერთეულ ყვავილს, რომელიც შედგება ბუტკოსა და მრავალრიცხოვანი მტვრიანებისგან. მათ აქვთ უპირატესად თეთრიდან ღია ვარდისფერი შეფერვის ხუთი ცალი გვირგვინის ფურცელი. ყვავილობის ხანგრძლივობა 9-დან 16 დღემდე მერყეობს გენოტიპების შესაბამისად. ნუშის ყვავილობის დაწყების პერიოდი ერთ-ერთი საადრეოა, სხვა ხეხილოვან კულტურებთან შედარებით. ადრეული ყვავილობის გამო მოსავალი ხშირად ზიანდება საგაზაფხულო საგვიანო ნაყინვებით, რაც ამ კულტურის ფართოდ გავრცელების ერთ-ერთ მალიმიტირებელ ფაქტორს წარმოადგენს. საქართველოში, რეგიონების მიხედვით, ნუშის ყვავილობა იწყება თებერვლის მეორე ნახევრიდან და სრულდება მარტში.

ნაყოფის სასაქონლო და პომოლოგიური ნიშნები

ნუშის ძირითადი ნაყოფი წარმოადგენს კურკას, რომელიც მოთავსებულია მწვანე ფერის თხელ რბილობიან ნაყოფგარემოში (პერიკარპიუმი, ლენჯო), რომელიც დაფარულია სხვადასხვა ინტენსივობის შებუსით. მომნიშვნელოვან კურკა გამშრალ ნაყოფგარემოს ადვილად სცილდება. საქართველოს პირობებში ნუში მწიფდება ძირითადად აგვისტო-სექტემბერში.

საქართველო ნუშის ჯიშების ასორტიმენტი მრავალფეროვნებით ხასიათდება, რომელიც ძირითადად შედგება ინტროდუცირებული, ადგილობრივი მკვლევარების და ხალხური სელექციის გზით მიღებული ჯიშებისაგან. საინტერესოა ნუშის ადგილობრივი ჯიშები: გიკა, ლისი (სელექციონერი ნატო მიქაძე), ზილიჩა და სხვ.

ნუშის ჯიშების ზუსტი იდენტიფიკაციისთვის გამოიყენება მორფოლოგიური და პომოლოგიური ნიშან-თვისებების

შეფასების კომპლექსური მიდგომები, რომელთაგან მნიშვნელოვანია: ხის ვარჯის ფორმა - ზემოთ ამართული, ჩამოშვებული და სხვა; ყვავილობის პერიოდი - საადრეო, საშუალო, საშუალო-საგვიანო, საგვიანო, ძალიან საგვიანო; ფოთლის ფორმის მიხედვით - ლანცეტისებური, ფართო ლანცეტისებური და ა.შ.; ნაყოფის ფორმა - მრგვალი, ელიფსური, კონუსისებური და სხვ.; ნაყოფის ზომები; ნაყოფის წვერი - გამოკვეთილი წვერით, ბლაგვი წვერით, მომრგვალებული და სხვ.; ნაყოფის ზომა - საშუალო, მსხვილი, ძალიან მსხვილი და სხვ.; გულის შეფერვა; გულის ზედაპირი და სხვ.

ნუშის ჯიშების დახასიათებისთვის ასევე განმსაზღვრელი ნიშანია ნაჭუქის სისქე - სიფრიფანა, რბილნაჭუქიანი, სტანდარტულნაჭუქიანი, მაგარნაჭუქიანი და ა.შ.

ბიოლოგიური თავისებურებები

ზრდა და მსხმოიარობა - ახასიათებს აქტიური ზრდა ახალგაზრდა ასაკში, რასაც მოსავლიანობის დაწყების შემდეგ საგრძობლად ანელებს. ზრდის თავისებურებები მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული გამოყენებულ საძირებზე. ნუში, ნუშის საძირებზე უფრო ძლიერად იზრდება, ვიდრე ატამ-ნუშის ჰიბრიდებზე GF667 და სხვ. ნახევრად ნაგალა მიმართულების საძირებზე - Rootpack და სხვ. ხე შედარებით შეზღუდული ზრდისაა.

დამტვერვა - ნუში ძირითადად ენტომოფილური ჯვარედინმტვერია ან ზოგჯერ თვითმტვერია მცენარეა. ჯვარედინმტვერია ჯიშებში ყურადღება ექცევა დამამტვერიანებელი ჯიშების ოპტიმალურ შერჩევას, რადგანაც ნუშის გენოტიპებს მამრობითი მტვრის შეუთავსებლობის მიხედვით აჯგუფებენ გარკვეულ კლასტერებად. მაგ., ჯიშ მონტერეისთვის დამამტვერიანებლად არ არის რეკომენდებული ჯიშ ბუტე, რომელიც ჯიშ ნონპარეილისთვის ერთ-ერთ საუკეთესო დამამტვერიანებელ პარტნიორს წარმოადგენს. საგულისხმოა, რომ ევროპული სელექციის უახლესი ჯიშები ძირითადად თვითმტვერია ჯიშებია, მაგრამ უკეთესი მოსავლის მისაღებად უმჯობესია ბაღში რამდენიმე ჯიშის დარგვა მოსავლიანობისა და გამოსავლიანობის ამაღლების მიზნით.

სიმწიფის პერიოდი და მოსავალი - ნუშის მოსავლის აღების პერიოდი საკმაოდ შეზღუდულია და ზოგიერთი ძალიან საგვიანო ჯიშის გარდა (პლანადა, ფრიტცი) ძირითადად იწყება ივლისის დასასრულიდან და მთავრდება სექტემბერში. ნუშის საშუალო მოსავლიანობა დამოკიდებულია ბაღის კონსტრუქციაზე - სტანდარტულ ბაღებში მოსავალი (გაუტეხავი) შეადგენს 3,0 - 4,5 ტ/ჰა, ხოლო ჩახშირებულ ინტენსიურ ბაღებში შესაძლოა მოსავალმა (გაუტეხავი) 5-6 ტონა/ჰა-ს მიაღწიოს.





სურსათის უვნებლობის სამსახური

ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელება



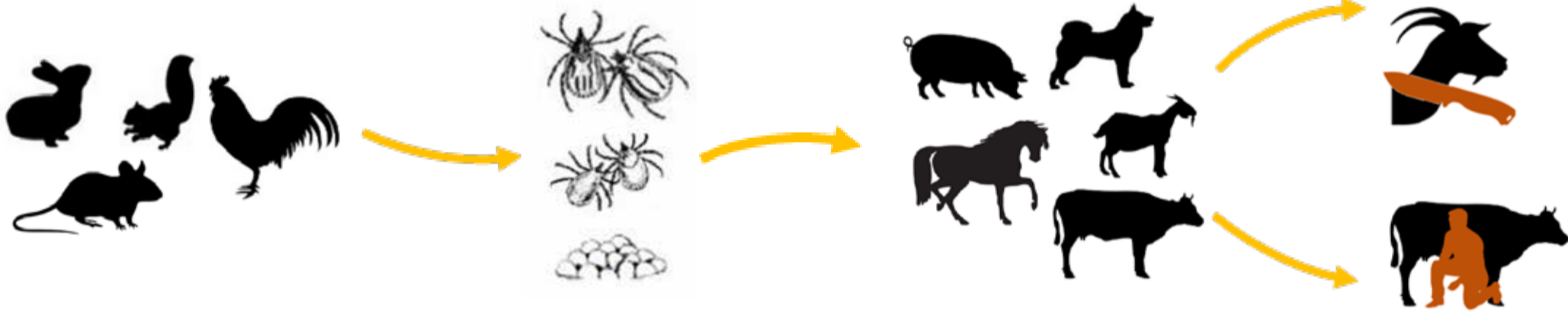
ტკიპა - კატარა მწერი, რომელსაც სერიოზული დაავადებები გადააქვს და შეიძლება ადამიანის სიკვდილი გამოიწვიოს

ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელება ცხოველისა და ადამიანის ზონოზური ვირუსული დაავადებაა, რომელიც ვრცელდება Hyalomma-ს სახეობის ტკიპების საშუალებით. ტკიპის ბიოლოგიიდან გამომდინარე, ყირიმ-კონგოს შემთხვევები ძირითადად ფიქსირდება გაზაფხულიდან ადრეულ შემოდგომამდე და მათ აქტიურობას ხელს უწყობს თბილი ზამთარი და მშრალი, ცხელი ზაფხული. ვირუსის ბუნებრივი რეზერვუარია მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი, გარეული ძუძუმწოვარი ცხოველები, თაგვები და სხვ.

ცხოველები დაავადებული ტკიპის კენის შედეგად ინფიცირდებიან. ვირემია გრძელდება ვირუსის ორგანიზმში შეჭრიდან 1-2 კვირის განმავლობაში. თუ ვირემიის პერიოდში დაავადებულ ცხოველს უკენს ტკიპა, ის დაინფიცირდება, რაც ხელს უწყობს ციკლის „ტკიპა-ხერხემლიანი ცხოველი-ტკიპა“ შენარჩუნებას. ყირიმ-კონგოთი დაინფიცირებულ ცხოველს დაავადების კლინიკური ნიშნები გამოხატული არ აქვს, ცხოველი კლინიკურად ჯანმრთელია და მკურნალობას არ ექვემდებარება.

- ყირიმ-კონგოს დიაგნოზის ლაბორატორიულად დასადასტურებლად ცხოველებიდან იღებენ სისხლის ნიმუშებს, ასევე სწავლობენ ტკიპებში ვირუსის არსებობას.
- ადამიანი ავადდება დაავადებული ტკიპის კენის შედეგად, დაინფიცირებული ცხოველის სისხლთან და ქსოვილებთან შეხების და ყირიმ-კონგოთი ინფიცირებულ პაციენტებთან ახლო კონტაქტის დროს.

- განსაკუთრებით მაღალი რისკის ქვეშ არიან ვეტერინარები, მწყემსები, მწველავები, სასაკლავო მუშაკები და ყირიმ-კონგოთი დაავადებულ პაციენტებთან მომუშავე მედპერსონალი. ინკუბაციური პერიოდი ძირითადად 2-9 დღეა, თუმცა, შესაძლებელია, ორ კვირამდეც გაგრძელდეს. დაავადებას ახასიათებს სწრაფი განვითარება.
- გახსოვდეთ, დაავადების სანიტარულ-მდეგო სპეციფიკური ვაქცინა არ არსებობს!



<p>ტკიპები ატარებენ მრავალ დაავადებას, მათ შორის ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების ვირუსს</p>	<p>ზრდასრული ტკიპები ცხოვრობენ და მრავლდებიან დიდი ცხოველების სხეულზე</p>	<p>ადამიანი შეიძლება დაინფიცირდეს ცხოველის დაკვლის, ან ყოველდღიური საქმიანობისას ტკიპის დაკბენის დროს</p>
---	---	---

რისკის ქვეშ იმყოფებიან ფერმერები, ვეტერინარები და სასაკლავო მუშაკები

სიმატომები ადამიანებში: ცხელება, დეკრესია, გულისრევა, თავბრუსხვევა, კისრის ტკივილი, სისხლჩაქცევები. დაინფიცირების შემთხვევაში მაღალია სიკვდილიანობის რისკი (50%)

დაიცავით უსაფრთხოების ზომები!



რეგულარულად გამოიყენეთ ტკიპების სანიტარულ-პრეპარატები ცხოველთა დასამუშავებლად



არ შეეხეთ ტკიპას შიშველი ხელებით

SOS ბათუმის აგროსოფტ ბაზარში 2,5 ტონა ხორცი დაიღუპა

სურსათის ეროვნული სააგენტოს როტაციის პრინციპით დაკომპლექტებულმა ინსპექტირების ჯგუფებმა ბათუმის აგროსოფტ ბაზარში შეამოწმეს. სახელმწიფო კონტროლი განხორციელდა ხორცის სარეალიზაციო ობიექტებში, სადაც შემოწმდა ხორცის შენახვისა და რეალიზაციის პირობები.

ობიექტების ნაწილი აკმაყოფილებდა კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს, თუმცა, ზოგ მათგანში გამოვლინდა ისეთი სახის შეუსაბამობები, როგორცაა სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმების დარღვევა, ხორცის რეალიზაცია ვეტერინარული ნიშანდების გარეშე, რაც ნიშნავს, რომ პირუტყვი სასაკლავო გვერდის ავლით არის დაკლული; ტან-ხორცის არასათანადო დანაწევრება, როცა არ იყო მოცილებული

ადამიანის ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემცველი მაღალი რისკის პათოგენური მასალა.

სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სამართალდამცავების ჩართულობით, გაატარა კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიებები - დაიღუპა და განადგურდა 2,5 ტონა საეჭვოდ მიჩნეული ხორცი, ბიზნესოპერატორები დაჯარიმდნენ და შეუჩერდათ საწარმოო პროცესი. სააგენტოს მიერ გაცემული რეკომენდაციების საფუძველზე, სანიტარიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, ბაზარში ჩატარდა დასუფთავებისა და რეცხვა-დე-

ზინფიცირების სამუშაოები. „ადგილობრივი მოსახლეობისა და ტურისტების ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით, სურსათის ეროვნული სააგენტო მაქსიმალურად ააქტიურებს ხორცისა და ხორცპროდუქტების კონტროლს როგორც სასაკლავოებზე, ასევე ხორცის სარეალიზაციო და საზოგადოებრივი კვების ობიექტებში“ - აცხადებს სააგენტოს უფროსის მოადგილე ვასილ ბასილაძე. მიმდინარე წლის ივლის-აგვისტოში შემოწმდა 800-მდე ობიექტი, მათ შორის, სასაკლავოები და ხორცის სარეალიზაციო ობიექტები. დაიღუპა 10 000კგ-მდე ხორცი.